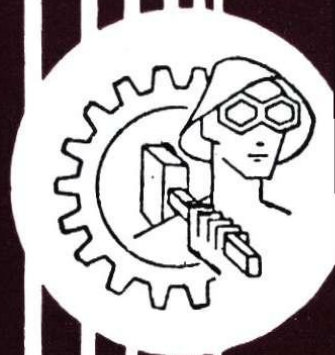

ŽELEZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA
ŽELEZARNE JESENICE LETO 7

APRIL 1958

ŠT. 4

VSEBINA 4. ŠTEVILKE:

Jesenškim železarjem za 1. maj.

Internacionala

Izvolili smo nove člane delavskega sveta

Moji spomini na predvojno delo naših ilegalcev

VII. kongres ZKJ

Partijski prapor in njegova zgodovina

S topovi nad rdečo zastavo

Ob letošnjih volitvah v nove organe delavskega upravljanja

Sklepi 10. rednega zasedanja DS

V hladni valjarni bomo dobili novo valjavniško napravo

Letna skupščina jugoslovanskih železarn

Trgovina, njeni problemi in težave

Ustanovna skupščina sodelavcev stalne razstave ŽJ

Popravek

Sindikati in družba v socialistični Jugoslaviji

Šamotarna Železarne Jesenice ob 20-letnici obratovanja

Ustanovljen je center izvenarmadne vzgoje narodnega heroja

J. Gregorčiča na Jesenicah

Vedno manj nesreč pri delu

Pomlad je poljubila planinski svet

Ali poznaš taborniško organizacijo

Kino predstave tudi v Javorniškem rovtu

Kličite telefonsko številko 213

Roparji

Za smeh

Kultura in prosveta

Šport

Vesti

PRILOGA ŽELEZARJA

Št. 2

April 1958

Leto 3

Izkoriščanje kapacitet TRIO ogrodja pločevinske valjarne 1300 na Javorniku

Mehanizirana valjarna fine pločevine 1300 na Javorniku obratuje od leta 1955. Meseca februarja je šel v poizkusni pogon prvi valjavski agregat — trio-ogrodje. Za tehnološki proces izdelave tanke in fine pločevine je to ogrodje ključni del v skupini valjavskih strojev. Pravilno izkoriščanje zmogljivosti dveh toplih duo-ogrodij je odvisno od idealnega izkoriščanja kapacitete tri-ogrodja. Proizvodnjo nekega stroja lahko ugotovljamo po treh različnih zmogljivostih dotičnega stroja in sicer: po teoretični, tehnični in praktični (statistični) kapaciteti. Teoretična kapaciteta je tista, ki ne priznava nobenih zastojev in je ritem valjanja izračunan ter odvisen od hitrosti vrtenja valjev in od brzine opravljanja različnih prijemov, ki so potrebni, da se delo opravi. Tehnična kapaciteta pa že upošteva izgubljeni čas zaradi zastojev in zmanjšanja ritma valjanja, ki ga povzroči upravljavec stroja — človek, ker je pač živo bitje. Praktična (statistična) kapaciteta je ona, ki se dobi na podlagi izkušenj pri praktičnem delu. Ta zadnja kapaciteta je najbolj goljufiva, ker nima nobene trdne znanstvene osnove in je odvisna samo od ljudi in njihove dobre volje pri delu. Če sedaj govorimo o izkoriščanju kapacitete nekega stroja, moramo misliti na to, da bo kapaciteta takrat izkoriščena, ko dosežemo teoretično kapaciteto. Te kapacitete pri postopku valjanja ne moremo iz razumljivih razlogov nikoli doseči v absolutnem iznosu, ker pač ne gre brez zastojev. Lahko pa se zelo približamo tehnični kapaciteti. Če to kapaciteto dosežemo, bomo istočasno dosegli rentabilnost izkoriščanja osnovnega sredstva in zvišali proizvodnost dela. Končno je to naš življenjski cilj, ker s tem zvišujemo blagostanje.

Vsako določanje proizvodnje na podlagi statističnih podatkov je nesodobno in pripelje proizvodnost dela do mrtve točke. Mi govorimo o proizvodnji, ki je v nazadovanju, ker smo prisiljeni, da navajamo vedno ene in iste številke proizvodnje. Res je, da tudi te številke lahko varirajo, vendar so vedno odvisne le od dobre volje upravljavcev stroja.

O dobrem izkoriščanju tehnične kapacitete lahko govorimo le takrat, ko proizvodnjo stroja znanstveno obdelamo. Pri taki obdelavi in analizi bomo od časa do časa prišli do ugotovitve, da smo v posameznih intervalih dosegli celo teoretično kapaciteto. Kadar nam analiza to pokaže, smo lahko sigurni, da stroj pravilno izkoriščamo in da posada, ki na tem stroju dela, razume svoje delo. Taka posada je prizadevna in kar je glavno, napredna.

Ker je mehanizirana valjarna 1300 v naši železarni eden modernih, novejših obratov, je naša dolžnost, da dosežemo čimprej najvišjo zmogljivost in s tem potrdimo pravilnost novih investicij.

Po dveletnem obratovanju in odstranitvi raznih začetnih težav je čas, da analiziramo dosedanje delo.

V idejnem programu je bila postavljena zahteva, da mora valjarna proizvajati 40.000 ton letno srednje, tanke in fine pločevine, od debeline 4 mm do 0.4 mm. Povprečna debelina pločevine je bila 0.75 mm v formatu 1000 krat 2000. Ta zahteva je večkrat marsikoga v kolektivu valjarne 1300 motila in so dvomili v dosego takega programa.

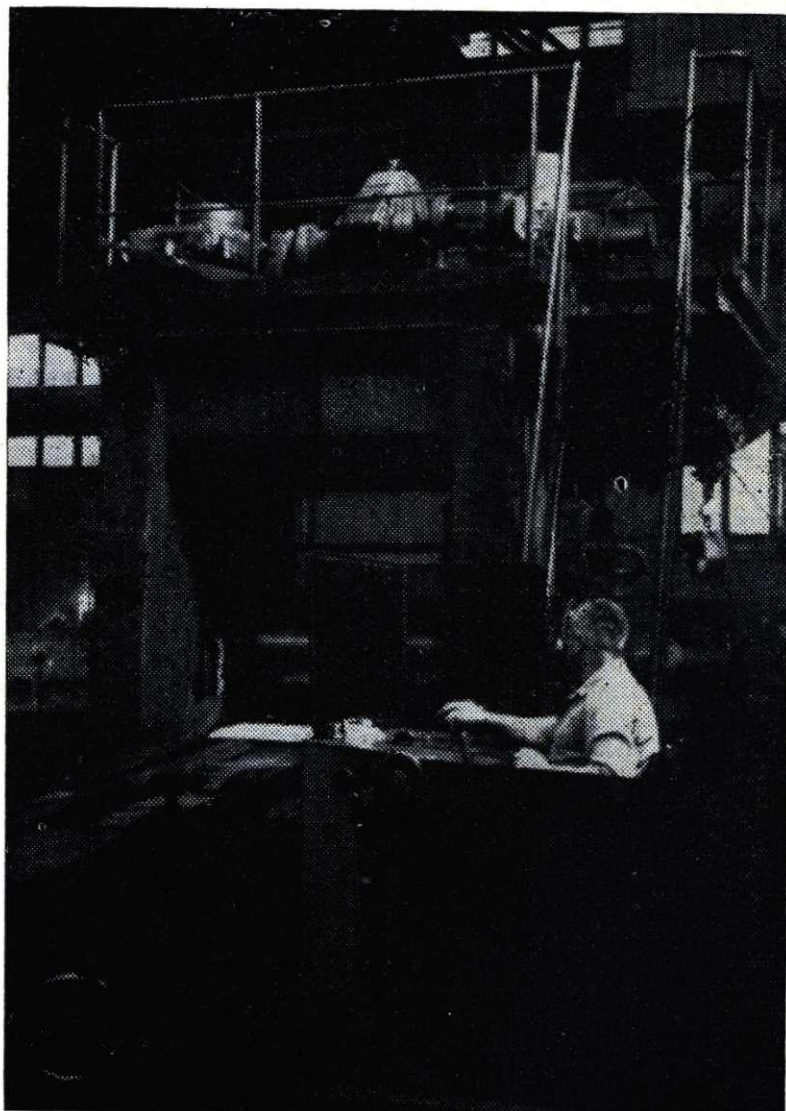
Kaj nam pa pove analiza po tehničnih ugotovitvah?

V letošnjem marcu je nočna izmena v 8 urah dosegla pri valjanju pločevine 1000 krat 2000 krat 0.50 mm »vrh« zmogljivosti. Naredila je 47.100 kg pločevine. Dnina je imela zelo ugodne pogoje, saj v 8 urah ni imela niti najmanjše okvare, ki so sicer pri tej mehanizirani progi pogoste. Pločevina 1000

krat 2000 krat 0.50 mm valjajo iz platine formata 1.040 krat 330 krat 13.75 mm v teži 37.5 kg. Valjajo pa po dve platini naenkrat, torej zneso skupna teža 75 kg. Že prej smo ugotovili, da je trio-ogrodje eden važnih agregatov za izkoriščanje kapacitete obeh duo-ogrodij. Pri analizi dela se bomo torej zadržali le pri izkoriščanju kapacitete na trio-ogrodju in to konkretno pri zgoraj navedeni proizvodnji. Na trojki so valjali platine s tremi posameznimi vtiki in s štirimi dvojnimi vtiki — skupaj sedem vtikov, kot je predpisano.

Tabela št. 1 nam pove, kako so bili ti vtiki razdeljeni z ozirom na pritisk, odvzem — ter kakšna dolžina vložka je nastala po vsakem prehodu istega med valji.

Valjanje pločevine na TRIO ogrodju Foto Tone Urbanc

	Debelina vložka mm		odvzem mm	%	dolžina vložka mm
	pred vtikom	po vtiku			
1. Vtik — a	13.75	9.5	4.25	31	478
2. Vtik — b	9.5	7.03	2.47	26	645
3. Vtik — c	7.03	5.27	1.76	25	860
4. Vtik — d	10.54	7.59	2.95	28	1200
5. Vtik — e	7.59	5.92	1.67	22	1535
6. Vtik — f	5.92	4.86	1.06	18	1870
7. Vtik — g	4.86	4.30	0.56	11.5	2100

Temperatura valjanih platin je bila od 970 do 980° C. Če si sedaj predstavljamo, da smo spustili skozi valje samo en trak in seštejemo vse dolžine sedmih vtikov, vidimo, da je med valji šel trak dolžine 10.671 mm. Hitrost vrtenja valjev je 1.255 m/sek. Po enostavnem računu, da dolžino traku delimo s hitrostjo vrtenja valjev, izračunamo, da je bil trak med valji 8.5 sek. To je čas, katerega potrebujemo za prehod traku dolžine 10.671 mm. Pred valji in za valji je miza s prenosno verigo. Hitrost te verige je 1.28 m/sek. Operacija valjanja je mogoča na ta način, da se vložek pred vtikom med valje ustavi, ali leži vsaj 1 m od pričetka stičnih ploskev med valji. To moramo upoštevati in ugotovimo, da platina naredi poleg prehoda skozi valje še pot 7.2 m na mizah. Čas za to pot je 7.2 m deljeno z 1.28 m/sek., kar nam da 5.6 sekunde. Ker pa je pot platine dvakratna, 1X pred vtikom — 1X po vtiku, se to podvoji in dobimo čas 11.2 sekunde za pot 14 metrov platine. Pri valjanju platine je potrebno dvigati tudi mizo. Za vsak dvig mize rabimo 1 sekundo. Pri predpostavki, da dvigamo samo 1 mizo, t. j. na zadnji strani, smo naredili skupno 3 dvige, kar nam je vzelo 3 sekunde. Pri tem upoštevamo, da se je miza vračala v prvotno lego med časom prehoda vložka med valji. Skupno je bil potreben čas za strogo valjanje: 8.5 sek. + 11.2 sek. + 3 sek. = 22.7 sek. ali okroglo 23 sekund. Kot vidimo, niso pri tem računu predvideni nobeni zastoji, ampak le čisto valjanje.

Izguba časa pri valjanju je še sledeča: 1. donos platin od platinske peči na trak do razdalje 1 metra pred vtikom v valje; 2. ravnanje platin z ravnali, 3. razvrščanje platin s palci in 4. odpiranje ključa nastavne naprave. Teoretično se vsi zastoji računajo 50 % od časa, ki ga porabimo za samo valjanje. V našem slučaju znese to 11.5 sekund.

Če sedaj seštejemo vse čase: 23 sekund za valjanje in 11.5 sekunde (čas za ostalo manipulacijo), dobimo skupno 34.5 sekunde. To je čas, ki je teoretično porabljen za valjanje pločevine 0.50 debeline na trio-ogrodju. Kot smo že omenili je bila proizvodnja nočne dnine v 8 urah 47.100 kg. Ta količina nam da 736 paketov po 64 kg, ki so bili izvaljani na duo-ogrodjih. Trio-ogrodje je v tej dnini valjalo 184 platin na uro, kar pomeni 92 paketov pločevine 0.50 mm. Čas za izgotovitev enega paketa je bil 39 sekund. V primerjavi z zgoraj izračunanim teoretičnim časom 34.5 sek. je to izkoriščanje tehnične kapacitete 88.5 %. Pri takem izračunu lahko predpostavljamo, da so v gotovih intervalih med dnino dosegli celo tehnično kapaciteto. Tak izračun nam pove še sledeče: če bi imela valjarne možnost 26 dni v mesecu na tri izmene valjati pločevino 1000 krat 2000 krat 0.50 mm pod enakimi pogoji, kot jih je imela ta dnina, bi štela mesečna proizvodnja 3650 ton pločevine 0.50 mm. Letno bi bila proizvodnja 42.000 ton pločevine 0.50 mm — upoštevajoč pri tem 15 dni zastoja — zaradi remonta. Seveda je nemogoče doseči zgornjo številko, ker takih pogojev ni in ker tehnološki proces ne dopušča valjanje samo 0.50 mm pločevine. Ta analiza nam potrdi dejstvo, da je postavljena letna kapaciteta 40.000 ton možna in pravilna. Najvažnejša pri stvari je ugotovitev, da se je posada potrudila in dela, kot se mora delati, če hočemo imeti koristi od posameznih strojev. Ni rečeno, da so ostale posade slabše; nasprotno, ravno tako so dobre — napredne, saj so razlike v količini proizvodnje med posadami zelo minimalne. Za analizo je treba vzeti vedno pač tiste pogoje, ki so najboljši in se ravnati po dobrih uspehih.

Kratka je doba dveh let. Z dobro voljo se da vse doseči. Kolektiv valjarne 1300 je to dobro voljo pokazal. Veliko je še

nepravilnosti, vendar če se bo kolektiv valjarne 1300 skušal približati idealnim pogojem izkoriščanja kapacitet, bo v kratkem času imel še večje uspehe. Nočemo hvaliti neko grupo ljudi v Železarni Jesenice, temveč hočemo le pokazati, da samo na podlagi tehnične analize lahko govorimo o pravilnosti ali nepravilnosti izkoriščanja posameznih kapacitet. Še vedno lahko trdimo, da je statistično ugotavljanje proizvodnje, ki se večkrat objavlja tudi v našem »Železarju«, nepravilno. Objektivni uspehi posameznikov, grup ali kolektiva, naj bodo vedno objavljeni na podlagi tehničnih dokazov, ne pa na podlagi same statistike.

Pri uspehih ne smemo pozabiti na to, da živimo v skupnosti kolektiva Železarne Jesenice in v skupnosti celokupnega jugoslovanskega gospodarstva. Uspeha, ki bi bil svojstven, absoluten za posameznika ali grupo, ni in ga ne more biti, ker je delo in proizvod skupna družbena last.

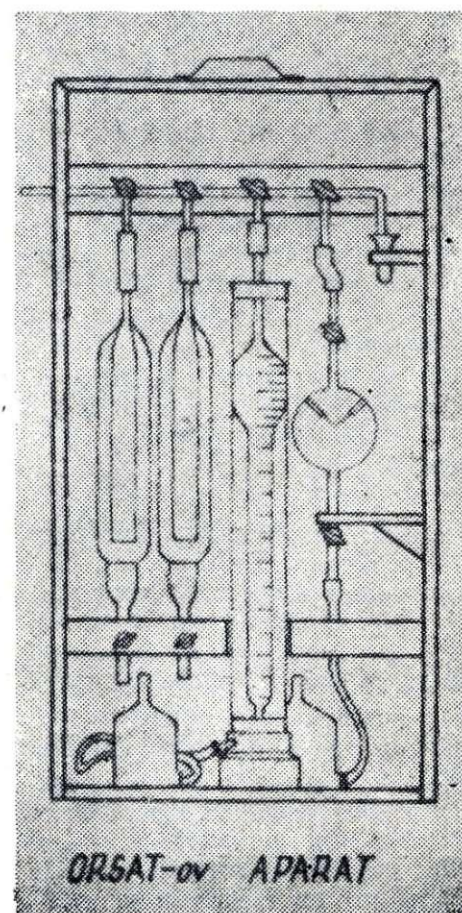
C. O.

Važno za plavžarja, kemika in toplotnega tehnika

V našem »Železarju« smo, že dolgo tega, brali članek o nevarnem plavžnem plinu, ki ga je za bralce sestavil tov. Svetlin. V tem članku so bili železarji seznanjeni s strupenostjo in z lastnostmi tega plina, ki se tvori kot stranski proizvod visokih peči.

Visokopečni plin je nedavno tega zahteval smrtno žrtev — sodelavca tov. Štravsca, ki ga je dolga leta sam analiziral na merilni postaji obrata visoke peči.

Analiziranje vsebnosti posameznih plinskih komponent, ki se nahajajo v zmesi pod imenom »plavžni plin«, se opravlja nekajkrat na vsaki dnini zaradi obratne kontrole. Obratna kontrola omogoča opravljalcem visoke peči, da se seznani z delovanjem peči in s kvaliteto plina za potrošnike — ostale metalurške obrate.

Za kemično analizo, ki omogoča kvantitativno določanje posameznih plinov in izračun kalorične vrednosti, se službojoči tovariši na merilni postaji poslužujejo naprave, ki je vsestransko preizkušena in se imenuje »Orsat aparat«. Prav iste naprave se poslužujejo naši analitiki iz tehnološkega oddelka — OTK pri dnevnih meritvah generatorskega plina in odvodnih plinov. S pomočjo omenjenega aparata se v plinih določi: generatorski plin:

CO ₂ %	O ₂ %	CO %	CH ₄ %	H ₂ %	N ₂ %	Kcal
odvodni plin:						
%	%	%				
CO ₂	O ₂	CO				

Pri določanju kemičnega sestava plinske mešanice se poslužujemo najbolj enostavnega obratnega plinskega aparata po Orsatu. Aparat se sestoji iz merilne plinske birete, steklenih vilic, dveh ali več absorpcijskih posod, ki so nameščene druga poleg druge vodoravno, sežigne bučke, v kateri sta zataljeni dve platinski žički in dve nivojni steklenički. Celotna steklena aparatura, sestavljena iz navedenih delov, je vgrajena v leseno ohišje.

Delovni postopek določanja zmesnih sestavin plavžnega plina je enak postopku določanja pri generatorskem plinu z razliko v mešanici zraka in plina, ki sta si v razmerju 1:1.

Izračun kemične analize plavžnega plina je na prvi pogled za preprostega človeka zelo kompliciran, kot kaže naslednji računski primer pri obratni določitvi sestava plina z »Orsat« aparatom.

Kontrakcija plina po sežigu	10,0	Vc = 10,0
Kontrakcija v kalijevelem lugu	26,8	VK = 16,8
Kontrakcija v pirogalolu	28,4	Vo = 8,9

$$F = \frac{100 - (\% \text{ CO}_2 + \% \text{ O}_2)}{50}$$

CO₂ = odčitano po absorpciji v kalijevelem lugu — KOH

O₂ = odčitano po absorpciji v pirogalolu — C₆H₃(OH)₃

CO = $[(1/3 Vc + 3/4 Vk) - Vo] \cdot F$

CH₄ = $[Vo - (1/3 Vc + 1/3 Vk)] \cdot F$

H₂ = $(Vc - Vo) \cdot F$

N₂ = $100 - (\% \text{ CO}_2 + \% \text{ O}_2 + \% \text{ CO} + \% \text{ CH}_4 + \% \text{ H}_2)$

Kcal = $(\% \text{ CO} \cdot 30,4) + (\% \text{ CH}_4 \cdot 87,7) + (\% \text{ H}_2 \cdot 25,7)$

Iz gornjega računskega primera naj bi imel plavžni plin naslednji sestav:

%	%	%	%	%	%	%
CO ₂	O ₂	CO	CH ₄	H ₂	N ₂	Kcal
7,6	0,2	30,9	0,0	2,0	59,3	991

Pri proizvodnji belega surovega železa — grodlja je možno v plinski mešanici ugotoviti tudi male količine metana CH₄ — cca 0,1 — 0,2 vol. %.

Za napreden razvoj železarstva in jeklarstva so v drugi polovici devetnajstega stoletja poleg kemičnih in metalografskih naprav uvedli naprave za toplotno kontrolo kurilnih plinov, ki se uporabljajo v tehniki železarstva. Prvi plinski aparat sta skonstruirala Regnault in Reiset 1853. leta, izboljšal pa ga je Fischer. Posebno primeren za tehnične svrhe pa je bil plinski aparat po Schloesingu in Rollandu, ki sta ga objavila 1868. leta z osnovo aparata po Orsatu, ki ga je izdelal imenovani že 1875. leta. Današnji Orsatov aparat so izpopolnili Salleron, Fischer, Lunge in drugi, ki so mu dodali še plinsko eksplozijsko bučko. Na čast izumitelju je plinski aparat obdržal ime po Orsatu, čeprav so ga delno dopolnili drugi avtorji.

Verjetno bo nekatere člane našega kolektiva zanimalo, kdaj so v zgodovini železarne pri nas začeli z analizo plavžnih plinov. Iz zasebne beležnice prvega kemika ing. Haiserja pri KID je razvidno, da je bil plavžni plin analiziran v železarni Škedenj pri Trstu, kjer so bili plavži, last KID. Ti trije plavži so proizvajali zrcalovino in ferromangan, predvsem za izvoz.

Pri izdelavi 80 % feromangana je imel plavžni plin naslednji sestav:

	%	%	%	%	%
	CO	O ₂	CO	H ₄	CH ₂
leto 1901	6,5	0,2	28,7		
leto 1905	5,9	0,1	31,2		
leto 1908	6,6	0,0	34,9	3,4	0,4

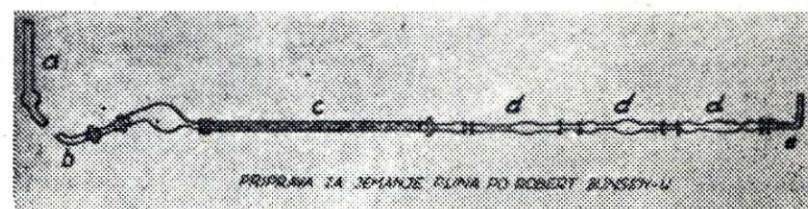
Iz teh skopih podatkov bi se moglo sklepati, da je bila celotna plinska analiza izvedena šele 1908. leta, ko sta omenjena še vodik — H₂ in metan — CH₄.

Tudi zamisel in izvedba plinskih analiz plavžnega plina ima svoje zgodovinsko ozadje. Prva analiza je bila izvedena v svetu pred 120 leti. V septembru 1938. leta je uspelo Robertu Bunsenu, pozneje znamenitemu kemiku, takrat še učitelju politehnične šole v Kaselu, določiti kemični sestav plavžnega železnega plina. Naprosili so Bunsena, da ob sodelovanju inspektorja Pforta — izvede poskuse v železarni Veckerhagen. Direkcija omenjene železarne je hotela na podlagi kemijskih poskusov vedeti vrednost in uporabnost plavžnega plina za kurivo.

Osemnajstega oktobra 1838. leta je R. Bunsen iz zaključkov svojih poskusov pri visoki peči objavil v »Analen der Physik und Chemie« sestavek o važnem pomenu izkoriščanja tega plina v toplotnem gospodarstvu. Omenil je, da gre pri dosedanjem načinu plavžarjenja 42 % goriva v izgubo.

Naslednje leto, ko se mu je nudil že večji vpogled v tehniko plavžarstva, je podal še obširnejše poročilo o novih doseganjih v isti strokovni reviji.

Za uspele ugotovitve je uporabljal preproste sestavne dele, ki so kot celota tvorili skromno napravo za odvzem plavžnega plina (glej skico).

Sesalna cev je bila zvarjena iz starih puškinih cevi (a), s katerimi je bila v zvezi svinčena cev (b). S svinčeno cevjo je bila povezana steklena cev (c), napolnjena s kalcijevim kloridom CaCl₂ za sušenje odsesanega plina. Dalje so bile med seboj povezane pipete d, d, d, z volumnom po cca 15,- cm³ z gumijastimi cevčkami. Celotna naprava s cevjo (e) je bila v zvezi z zračno črpalko. Sama sesalna cev je bila prevlečena z ognje-vzdržnim plaščem, ki je bil v oddaljenosti 1,5 čevlja ojačen z žičnim obročem. Tako pripravljeno sesalno cev je Bunsen uporabil za namestitev v žrelu plavža, pozneje pa v določenih višinah, kot je razvidno iz podatkov kemičnega sestava plina. Plin je prehajal skozi napravo, tako da ga je Bunsen na koncu zažgal, ter pri tem opazoval zgorevanje plamena, ki naj bi v bodoče ogreval tehnične naprave.

Pipete, ki so služile kot odvzemna posoda za nadaljnjo kemično preiskavo plina, je previdno zatalil s puhalko. Z ome-

njenimi pripomočki je uspelo Bunsenu ugotoviti sestav plina po celotni dolžini visoke peči. Za določevanje posameznih sestavnih delov plavžnega plina je v ta namen izdelal še pomožno napravo živosrebrni eudiometer.

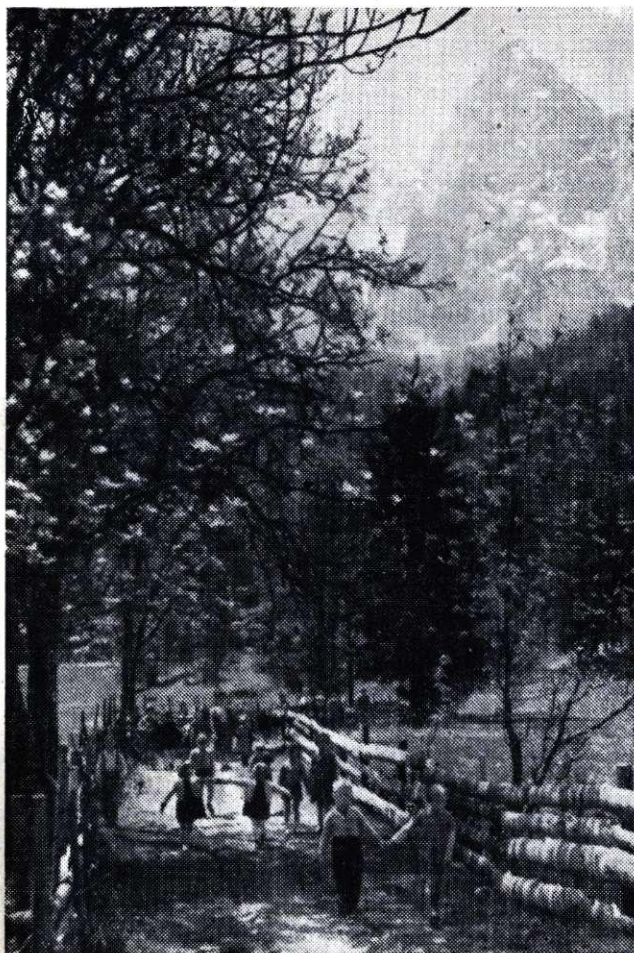
Prve analize plavžnega plina:

Višina odvzetega plina nad zračnimi pihalicami v metrih

%	5,10	4,7	4,25	3,80	3,40	2,50	1,65
N ₂ %	62,34	62,25	66,29	22,47	63,89	61,45	64,58
CO ₂ %	8,77	11,14	3,32	3,44	3,60	7,57	5,97
CO %	24,20	22,24	25,77	30,08	29,27	26,99	26,51
CH ₄ %	3,36	3,10	4,04	2,24	1,07	3,84	1,88
H ₂ %	1,33	1,27	0,58	1,77	2,17	0,15	1,06

Iz zaključkov plinskih analiz je Bunsen dokazal plavžarjem in industrialcem, kakšnega pomena so plinske analize za obratno kontrolo visoke peči. Z neumornim delom je Bunsen še dalje dokazoval s številkami ogromne toplotne izgube in nakazal pot uporabnosti tega plina. Predlagal je, da naj se plavžni plin uporabi za izkoriščanje toplote v livarnah, pri parnih kotlih in za segrevanje vpihavanega zraka za visoke peči.

Za tolažbo tistim, ki imajo opraviti z analizami industrijskih plinov, pripomnim, da si lahko svoje delo štejejo v čast, ker lahko s pravilnimi ugotovitvami mnogo doprinesejo k naprednemu toplotnemu gospodarstvu in tehniki, kot je to pred 120 leti napravil R. Bunsen.

Pomladno veselje Foto Mikelj Matevž

Jeseniškim železarjem za 1. maj

Letos praznujemo 1. maj že trinajstič po osvoboditvi. S posebnim veseljem se spominjamo doseženih delovnih uspehov v letu 1957. Ob letošnjem prazniku dela vam želimo veliko sreče in prav toliko uspehov.

DELOVNI KOLEKTIV
ŽELEZARNE
Jesenice

Proletarci vseh dežel, združite se!

Internacionala

*Ustanite v suženjstvo zakleti,
ki jarem vas teži gorja!
Zdaj pravda stara k borbi sveti,
vas kliče za prostost sveta.
Ta svet krivičnosti razbijmo,
do tal naj boj ga naš podre,
nato svoj novi svet zgradimo,
bili smo nič, bodimo vse!
Že se ljudstvo je zbralo,
v zadnjo borbo že biti,
da z Internacionalo prostost si pribori.*

*Nibče ne da nam odrešenja,
ne carji, kralji in ne bog,
osvoboditev iz trpljenja
bo delo naših lastnih rok.
Sami razbijmo jarem sužnji,
ki tlači nas že tisoč let,
zdaj kujmo, bratje, kujmo družni
človeštvu boljši, lepši svet!*

*Mi vse ustvarjamo na svetu,
zato naj vse bo naša last,
zato naj delavcu in kmetu
pripada tudi vsa oblast.
Ko vse lenube in tirane
uniči naša trda pest,
krivice bodo vse pregnane,
svoboden rod vasi in mest.*

IZVOLILI SMO

**nove člane delavskega sveta in jim zaupali
upravljanje podjetja**

V soboto, dne 19. aprila 1958 smo v naši železarni izvolili nov Delavski svet. Glasovalo je 91,47% volilnih upravičencev, upravičeno odsotnih je bilo 7,49% volivcev, neupravičeno odsotnih pa 1,04%. Za člane novega Delavskega sveta je kandidiralo 94 kandidatov, od teh pa je bilo izvoljenih 67 članov. V novem delavskem svetu naše Železarne je 52 delavcev in 15 uslužbencev.

Izvoljeni so bili:

1. Golba Rado, plavž	35. Dreša Mirko, žebljarna
2. Rovan Peter, plavž	36. Dolenc Anton, cevarna
3. Vončina Franc, plavž	37. Komljanc Anton, cevarna
4. Močnik Andrej, plavž	38. Malej Matevž, elektrodni oddelek
5. Dolenc Tomaž, martinarna	39. Stariha Stanislav, energijski oddelek
6. Pogačnik Zdravko, martinarna	40. Krznarič Miha, energijski oddelek
7. Jereb Anton, martinarna	41. Dežman Leopold, energijski oddelek
8. Mrak Marjan, martinarna	42. Šušteršič Alojz, mehanična delavnica
9. Šimikič Rade, martinarna	43. Lotrič Pavel, mehanična delavnica
10. Antič Jure, martinarna	44. Koblar Karol, mehanična delavnica
11. Markelj Franc, Javornik I	45. Pogačar Karol, konstrukcijska delavnica
12. Bergant Jože, Javornik I	46. Mesarič Drago, konstrukcijska delavnica
13. Črv Zdravko, Javornik I	47. Pintar Anton, elektro delavnica
14. Pesjak Danijel, Javornik I	48. Kos Boris, elektro delavnica
15. Noč Martin, Javornik I	49. Rekelj Ludvik, gradbeni oddelek
16. Benedičič Jože, Javornik I	50. Koželj Filip, gradbeni oddelek
17. Brajer Franc, Javornik I	51. Lenar Jože, promet
18. Smolej Janko, valjarna 2400	52. Mesec Franc, promet
19. Kocjančič Stane, valjarna 2400	53. Kavalar Janko, promet
20. Malej Franc, Javornik II	54. Kobentar Franc, transport
21. Kristan Alojz, Javornik II	55. Košir Drago, transport
22. Smolej Ivan, Javornik II	56. Kramar Rupert, livarna
23. Vidic Alojz, Javornik II	57. Torkar Rado, livarna
24. Cigan Štefan, žična valjarna	58. Krmelj Maks, opekarna
25. Gašperin Franc, žična valjarna	59. Koselj Ivan, opekarna
26. Vilman Jože, jeklovlek	60. Vilman Franc, komunalni oddelek
27. Zajc Alojz, Javornik IV	61. Bernard Božo, OTK
28. Brelih Alojz, Javornik III	62. Ambrož Stanka, OTK
29. Zakotnik Branko, Javornik III	63. Dimnik Maks, glavna pisarna
30. Tušar Ivan, Javornik III	64. Knaflič Bogdan, glavna pisarna
31. Šest Davorin, predelovalni obrati	65. Kotnik Aleksander, glavna pisarna
32. Ažman Zvone, predelovalni obrati	66. Rebernik Franc, glavna pisarna
33. Mur Jože, predelovalni obrati	67. Trivkovič-Zupan Ivanka, glavna pisarna
34. Šalika Anton, predelovalni obrati	

MOJI SPOMINI

na predvojno delo naših ilegalcev

Pred drugo svetovno vojno je bilo zelo veliko ljudi, ki so delali po nalogu partije, seveda v največji tajnosti in pod zelo težkimi pogoji. Nekateri tovariši ilegalci so srečno prestali leta, ko so morali skrivaj prenašati literaturo in opravljati važne in pomembne naloge; prav tako so srečno prestali štiriletno dobo okupacije in živijo danes zadovoljni v svobodni domovini. Vsi preživeli borci in ilegalni aktivisti iz predvojnih let kaj radi obujajo spomine na dohodke, ki jih ne bodo pozabili, dokler bodo živeli. Bliža se 1. maj — delavski praznik. Pred drugo svetovno vojno ga nismo smeli praznovati, toda kljub temu je bilo vsako leto živahno in razgibano delo naših ilegalcev. Naprosili smo enega od tovarišev, ki je pred vojno delal v ilegali, da nam opiše dogodek iz bližnje preteklosti, ki mu je ostal v spominu vse do današnjih dni. Naši prošnji se je rade volje odzval.

Bilo je pred dobrimi 28 leti. Spomladi leta 1930 sem bil obveščen od tovariša Ažman Jožeta iz Nomenja v Bobinju, da se čimpreje povežem s člani takratne komunistične partije na Jesenicah z namenom, da se poživi delo. Določen sem bil za vzdrževanje zveze med Bobinjem in Jesenicami. Takrat sem bil sekretar SKOJ-a v Bobinju. Delo v tistih časih prav gotovo ni bilo lahko, saj je bila partija tudi v bobinjskem kotu zasledovana na vsakem koraku. Delati je bilo treba v največji tajnosti in zato ni nič čudnega, če je vodstvo partijske organizacije posvetilo največjo pozornost skrbni izbiri kadrov.

Nalogo, ki sem jo dobil od tovariša Ažman Jožeta, sem izpolnil. Javil sem se na Jesenicah v stavbi poleg sedanje „Kašte“. Zadostovalo je, da sem poprašal, če je Pepca doma (to je bilo namreč geslo) in že sem bil med znanimi borci in jeseniškimi komunisti. Tja me je pripeljal tov. Vergel Tone. Med tovariši sem spoznal takrat tudi tov. Janeza Mlakarja, Albina Sušnika, Ivana Peraniča, Albina Pibernika in Jožeta Repinca, ki je bil takrat glavni kurir. Takrat sem dobil nalogo, da se povežem z jeseniškimi mladinci. Pri izvedbi te naloge sta mi

Prvomajski izlet v naravo Foto Jaka Čop

pomagala tov. Janez Mlakar in Albin Pibernik. Mladih revolucionarjev — komunistov takrat na Jesenicah ni bilo malo, vendar naj omenim le nekatere izmed njih: Stane Bokal, Tone Cufar, Franc Guzelj, Jože Gregorčič, Tonček Talar, Viktor Kejžar, Franc Mencinger, Franc Ravnik, Jože Dovk, Berti Vergelj, Polde Stražišar, Viktor Stražišar, Andrej Prešeren, Aljonz Oblak, Pavel Stravs, Franc Krašovec. (vsi so padli med drugo svetovno vojno kot borci NOB).

Poleg omenjenih tovarišev so se pri Jelendolu pod odrom Delavskega doma pogosto zbirali tudi tovariši, ki še živijo: Martin Setinc, Franc Papler, Franc Rozman, Jakob Vodnjev, Andrej Pleš, Slavko Demšar, Franc Skrl, Vencelj Perko, Jože Homan in žena Kristina, Vister Tine, Franc Franc, Hladej Franc in drugi. Sestajali smo se ob raznih prilikah, na izletih, v zimskih večerih pa, kakor sem že omenil, pod odrom. Tovariš Janez Mlakar je mladim komunistom govoril o marksizmu in leninizmu, poleg tega pa smo na teh sestankih sprejemali določene naloge in obveznosti. Skoraj ni bilo sestanka, da ne bi govoril o delu z ostalo mladino, ki takrat še ni bila vključena v skojevsko organizacijo. Tu smo zelo pogosto pripravljali potrebne načrte za izvedbo trosilnih akcij.

Določen sem bil, da skrbim za varnost glavnega kurirja, tov. Repinc Jožeta. Nekega dne me je obvestil kurir, da moram prekiniti z delom med mladino. To nalogo je dal Prežibov Voranc, ki je v tistih letih v emigraciji na Dunaju urejeval partijsko literaturo. Pozneje se je izkazalo, da je bila ta zadolžitev popolnoma pravilna. Literaturo je prenašal kurir do Gozd-Martuljka, kjer ga je čakal že drug ilegalec, ki jo je nato odnesel proti Jesenicam. Večkrat se je zgodilo, da je bila literatura zaradi vremenskih neprilik poškodovana, enkrat pa celo uničena. Od Jesenic dalje so literaturo prenašali komunisti — ilegalski po vsej Sloveniji, Hrvaški, Vojvodini, pa tudi v Primorje in celo v Črno goro. To je bila dragocena literatura, zato je partijsko vodstvo dobro poskrbelo za njeno varnost. Poleg glavnega kurirja je bil pri tem delu udeležen tudi tov. Robič Janez iz Gozd-Martuljka, ki je hodil s kurirjem preko državne meje v Avstrijo in se vračal nazaj na njegov dom. Ob neki priliki so mi kurirji sporočili, da bodo trije tovariši odšli v Moskvo. Določena sta bila poleg mene še tovariša Albin Pibernik in Guzelj France, vendar smo nekaj dni pozneje dobili sporočilo od Centralnega komiteja, da je potovanje odloženo, medtem ko je tovariš Janez Mlakar že zbral in izpolnil vse potrebne podatke.

Prenašanje ilegalne pošte ni bilo lahko delo spričo zasledovanja policije in žandarmerije. V letu 1932 je le malo manjkalo, da zasledovalci niso ujeli glavnega kurirja, tov. Repinc Jožeta, ki je bil v tistem času skrit v Bohinju. Oblastni organi so takoj razpisali tiralico ter obljubili nagrado tistemu, ki sporoči mesto, kjer se zasledovani kurir skriva. Na nogah je bila vsa policija od Jesenic do Ljubljane. Prehodili so vse gore in planine, stikali po hišah, toda zaman. Aretirali so večjo skupino tovarišev, katere so imeli na sumu, da tajno sodelujejo v delavskem gibanju. Med aretiranimi so bili tudi: Robič Janez, Perenič Ivan, Krašovec Franc, Vergelj Tone in Sušnik Albin, v Bohinju pa Ažman Jože in Vojvoda Franc. Tovariša Robič Janeza so dne 9. aprila 1932 v zaporu budo pretepli, medtem ko je tov. Arh Peter iz Srednje vasi v Bohinju, ki je bil bratranec glavnega kurirja, zaradi posledic mučenja v ljubljanskih zaporih umrl. Pri zasliševanju aretiranih tovarišev so bili nekateri žandarji zelo surovi, prav posebno pa takratni komandir žandarmerijske postaje v Kranjski gori. Križem rok niso držali tudi ne na Jesenicah. Kot surovež in sadist se je izkazal vodja tajne policije na Jesenicah, pridno pa sta mu pomagala tudi njegova pomočnika.

Od zgoraj navedene ilegalne skupine sva ostala živa le jaz in glavni kurir Repinc Jože, ki me je prosil, naj mu preskrbim nekaj denarnih sredstev za odhod čez državno mejo v Avstrijo. Denar sem zbiral le pri najbolj zanesljivih tovariših, zbral pa sem toliko denarja, da je lahko odpotoval tisto noč pred 1. majem v tujino, v emigracijo.

L. T. Pepca

VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije

V mesecu aprilu je v Ljubljani zasedal VII. Kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Na zasedanju so se zbrali najbolj vidni partijski in državni voditelji naše socialistične domovine, govorili pa so o delu organizacije ZK v razdobju od VI. Kongresa, ki je bil pred leti v Zagrebu. To je hkrati tretji kongres naše Partije po osvoboditvi. Brez dvoma predstavlja kongres Partije velik dogodek ne samo za komuniste, temveč za vse prebivalstvo naše države.

Jugoslovanski komunisti so se v zadnjih mesecih v polni meri zavedali važnosti in pomena kongresa. Na to veliko politično manifestacijo so se komunisti v svojih osnovnih organizacijah temeljito pripravili. Lahko trdimo, da ni bilo osnovne organizacije ZK v tovarni, v šoli ali na vasi, kjer ne bi analizirali svojega dosedanjega dela in pri tem ugotavljali uspehe ter pomanjkljivosti. Predkongresne razprave v osnovnih organizacijah ZK so bile živahne in razgibane, saj so člani Partije temeljito in do vseh podrobnosti obravnavali vsebino pisma, ki ga je izdal Centralni komitej zveze komunistov Jugoslavije. Upoštevali so dejstva v tem pismu, ki so člani ZK sklenili, da se bodo dosledno borili za odstranitev vseh morebitnih pomanjkljivosti, sklenili pa so tudi, da bodo odslej izpolnjevali sprejete naloge in obveznosti s podvojenimi silami.

Da so bile priprave za letošnji kongres naše Partije tako živahne in razgibane, so v precejšnji meri pripomogle volitve v zvezno in republiško Ljudsko skupščino. V jeseniški občini smo imeli vrsto zborov volivcev in predvolilnih zborovanj, medtem ko so volivci ponovno dokazali svojo socialistično zavest na voliščih, ko so volili poslance v republiško in zvezno Ljudsko skupščino.

To velja tudi za naše tovarne in podjetja. V delovnih kolektivih je bilo v dneh pred samim kongresom zelo živahno. Člani delovnih kolektivov so se prav v dneh pred VII. Kongresom ZKJ pripravljali na volitve novih organov delavskega upravljanja. V naši železarni je bil dne 19. aprila izvoljen nov delavski svet in nov upravni odbor.

Kongres Zveze komunistov je na svojem VII. zasedanju dopolnil statut in sprejel nov program naše Partije, ki je bila v vseh povojnih letih avantgarda delavskega razreda. Dejstvo je, da mora program Zveze komunistov postati hkrati tudi program vseh naprednih sil pri socialistični graditvi države ter vodilo za doseg ciljev, ki smo si jih postavili že pred leti. Ob letošnjem partijskem kongresu naj pripomnimo, da je bil ta ponoven dokaz enotnosti, volje in akcije. Kongresa se je udeležilo več kot dva tisoč delegatov in gostov, ki so z navdušenjem pozdravili besede tov. Tita in ostalih državnih in partijskih voditeljev.

O poteku kongresa ter o smernicah, ki jih je dal letošnji VII. Kongres ZK članom naše Partije, bomo poročali v prihodnji številki našega lista.

Partijski prapor in njegova zgodovina

Znana je tradicija železarskih Jesenic, prav tako pa tudi boj delavskega razreda za pravico. Čeprav je bilo o borbi naprednih jeseniških železarjev s kapitalističnimi izkoriščevalci pred drugo svetovno vojno že veliko napisanega, je na Jesenicah in Javorniku le malo ljudi, ki bi poznali boj za obstanek partijskega prapora in težave, s katerimi so se morali boriti ljudje, ki so v globoki ilegali skrivali prapor, ki je in bo simbol miroljubnih ljudi na svetu.

V letu 1924 je bila neodvisna delavska partija na Jesenicah zelo močna. Zaradi tega je vodstvo omenjene organizacije sklenilo, da razvije svoj prapor. To se je tudi zgodilo 27. 4. 1924 v Delavskem domu pri Jelenu.

Starejši delavci iz jeseniške železarne, ki so aktivno sodelovali v naprednem delavskem gibanju, verjetno še niso pozabili tistih dni v letu 1924, ko so oblasti prepovedale nošenje rdeče zastave po ulicah in v povorki. Vodstvu NDP ni preostalo nič drugega, kakor da razviti prapor tajno shrani. V ta namen so prapor izročili tov. Vinku Ambrožiču, vendar ne za dolgo. Omenjeni tovariš je namreč stanoval v neposredni bližini ljudi, ki so bili neodvisni delavski partiji nenaklonjeni pa tudi sumljivi. Zaradi tega je tov. Ambrožič izročil prapor tov. Muleju. Sklenili so tudi, da prapor zaradi lažjega skrivanja razdelijo na štiri dele: prapor, zvezdo, nosilni drog in spominske žebličke. Vse to je bilo opravljeno v največji tajnosti, kajti to, kdo hrani prapor in njegove dele, so vedeli le štirje člani NDP. Tajnost je bila na vsak način potrebna, kajti takratne oblasti so razpisale visoko nagrado tistemu, ki bo odkril in prijavil narodni prapor. Razumljivo je, da so začeli lov za partijskim praporom. Za razpisano nagrado so se poleg žandarjev in policajev potegovali tudi člani drugih organizacij, ki so obstojale v tistih dneh na Jesenicah. Nihče ne bi mogel prešteti hišnih preiskav, ki so jih opravili policaji in žandarji z vse vestnostjo in natančnostjo pri socialistično usmerjenih delavcih in njihovih družinah. Tu in tam se je žandarjem posrečilo, da so se močno približali kraju, kjer je bil skrit partijski prapor, običajno pa so iskali tam, kjer ga pa seveda ni bilo. Spričo njihovih neuspehov so postajali žandarji in policaji vse bolj okrutni in surovi. Rezultat neuspešnih hišnih

preiskav pa so bile številne aretacije, ki so vodile naše ljudi v zapore in celo v koncentracijska taborišča.

Tov. Mulej je bil v tistih časih eden vidnejših funkcionarjev NDP. Zaradi tega so ga imeli zapisanega na žandarmen in policiji v črni knjigi. Ko je bila v Mulejevem domu hišna preiskava, bi žandarji kmalu staknili del prapora. Le žandarjevi nerodnosti je pripisati, da zvezda ni bila odkrita, kajti žandar je brskal z levo roko, v desni pa je držal puško. Če bi bil bolj spreten, bi verjetno dobil razpisano nagrado. Zaradi številnih hišnih preiskav je tov. Ivan Mulej spoznal nevarnost, da bi žandarji zvezdo le dobili, zato je bilo treba zvezdo shraniti na drugem kraju. Le nekaj dni kasneje sta bila zakonca Mulej aretirana, kajti žandarji so v njihovem stanovanju našli brošuro: »Proti militarizmu«. Na podlagi zakona o zaščiti države, ki je bil takrat v veljavi sta bila obsojena vsak na 6 mesecev zapor. Poiskal sem varno mesto za zvezdo pod odrom v Delavskem domu pri Jelenu. K Jelenu sem zahajal zelo pogosto, kajti tam so bili sestanki, posvetovanja, debatni večeri in vaje igralske družine, bil pa sem tudi gospodar pri Jeseniški »Svobodi«. Prepričan sem bil, da sem nalogo dobro opravil in da je zvezda na varnem, toda zmotil sem se. Žandarji so se v vedno večji meri motovili okrog Delavskega doma, kazalo pa je tudi, da hočejo onemogočiti delo »Svobode«. To se je pozneje tudi zgodilo. Zvezdi sem namenil nov prostor in to v oddaljenih Gorjah pri Bledu. Takrat sem bil mnenja, da je omenjeni kraj dosti oddaljen od Jesenic in obstoječi nevarnosti. Dogovoril sem se s svojim sorodnikom in hčerko Pavlo, ki sta zvezdo tudi sprejela v varstvo. Mojemu sorodniku je bila po vsej verjetnosti všeč razpisana nagrada, zato je bil pripravljen izdati zadevo žandarjem ali županu. Njegova hčerka Pavla mi je to pravočasno sporočila, jaz pa sem jo prosil, naj zvezdo čimprej prinese na Javornik. Res je zvezdo prinesla čez Poljane na moj dom. Zvezdo sem izročil svojemu dobremu prijatelju Jožetu Svetini iz Koroške Bele. Tu je bila zvezda shranjena od leta 1931 do začetka okupacije leta 1941.

Ko so Nemci in Italijani zasedli naše kraje, so se začele nove težave. Člani partije so v tistih dneh zahtevali, naj jim

Skupina jeseniških delavcev-železarjev na izletu. Takšni izleti so bili v navadi posebno ob prazniku dela 1. maja

Na sliki so jeseniški delavci, ki so jih leta 1929 zaprli samo zato, ker so telovadili po napevu pesmi Internacionala. Med njimi je tudi Jože Gregorčič - narodni heroj

zvezdo izročim, s pripombo, da jim bo prav prišla, ko bomo osvobojeni in da jo mislijo predelati. Zvezdo sem izročil tov. Francetu Resmanu, ki pa jo je hranil na varnem mestu le do svoje aretacije in odhoda v zloglasno taborišče Mauthausen, kjer je tudi umrl.

Uvodoma sem omenil, da je bil prapor shranjen ločeno od zvezde. To sta mi v letu 1931 zaupala tov. Mulej in njegova žena. Glede samega prapora sta se zakonca Mulej zgovorila z znanim revolucionarjem Francem Ravnikom in njegovo ženo Ivanko. To so bila leta, ko je bil slovenski narod postavljen na veliko rešeto. Okupatorjevi streli so na Koroški Beli dovolj jasno opozorili ljudi v našem Gorenjskem kotu, da se je treba odločiti, kajti tretje ali srednje poti ni bilo. To je bilo obdobje nezaupanja tudi med najboljšimi tovariši. Veliko je bilo ljudi, ki so se odločili za sodelovanje v vrstah NOB in OF. Drugi so spet stopili na stran okupatorja, tako da je bila negotovost dokaj velika. Skrb za prapor ni prenehala tudi v teh težkih dneh. Nekega dne sem prišel k tovarišici Ivanki Ravnik, ki je bila znana aktivistka izpred vojnih let. Po daljšem razgovoru sem ji končno le povedal, zakaj sem prišel. Šlo je za prapor, kajti ohraniti ga je bilo treba pred morebitnim uničenjem. Tovarišica Ravnikova mi je zaupala, da sta prapor skrivala brata Vinko in Jože Malenšek, Jože pa ga je zaradi varnosti zakopal v kleti. Tako se je prapor nekoliko pokvaril. Končno mi je uspelo dobiti prapor spet v roke. Odnese sem ga mimo sedeža nemške policije na Javorniku in mimo številnih obhodnih straž na Koroško Belo, kjer sem ga izročil prvoborcu, tov. Francu Konoblju - Slovenku.

Pozneje sem ugotovil, da je po osvoboditvi tov. Slovenko izročil prapor članom takratnega kulturnega društva na Koroški Beli. Ker je bil prapor poškodovan, so ga člani kulturnega društva na Javorniku po vsej verjetnosti uničili, misleč, da je neuporaben. Pri tem seveda niso niti pomislili na zgodovinsko vrednost prapora in na dolgoletno ilegalno borbo tovarišev, ki so pod najtežjimi pogoji prapor skozi dolga desetletja ohranili. Zvezdo, o kateri je bilo v tem članku največ govora, so pred leti na Jesenicah izročili tov. Ivanu Regentu, ki jo je odnesel v Ljubljano, danes pa jo hranijo na zgodovinskem oddelku pri Centralnem komiteju.

Ohranila se je torej le zvezda, medtem ko sta bila prapor in nosilni drog uničena, spominski žebli pa so bili pri nekem čuvaju na Dovjem. To je kratka zgodovina partijskega prapora, ki je bil kot prvi v Jugoslaviji razvit na Jesenicah v letu 1924.

Namen tega sestavka je, oteti pozabi dogodke pred in med vojno, zlasti še težke čase ilegalnega boja, in jih tako ohraniti poznejšim rodovom.

S. M.

S topovi nad rdečo zastavo

Na predvečer 1. maja leta 1944, ko se je sneg na Jelovici skrival med smrekami in so se v dolini že kazale ob potokih zelene trate, sem prispel v taborišče minerske čete »Ratitovec«. Četnica je takrat taborila na razglednem grebenu Papeža, kjer je prebila zimo, ne da bi bila napadena, čeprav je delala pogoste akcije na terenu v vznožju Jelovice.

Večer je bil, ko sem prispel v taborišče. Okrog ognja, nad katerim je v velikem loncu vrvrajoče vreča »mešta«, je sedelo nekaj borcev v živahnem pomenku. Menili so se, kako bi jo zagodli Švabom za prvi maj — praznik delovnega ljudstva. Prisedel sem h komandirju tov. Triglavskemu in se zapletel z njim v pogovor. Med pogovorom mi vzbudi pozornost majhen spor med tovariši. Tone je namreč rekel, da bi Švabe močno razdražili, če bi jim izobesili zastavo na Babjem zobu. »Kako bi jih tudi ne,« se je navduševal Tone, »saj bi jim visela ravno nad glavami.« Mislil je na vojaštvo v kasarnah na Bohinjski Beli. Večina je temu ugovarjala: »Kaj boš s tem, ne nori; kako boš pa prišel na špico, ko te iz kasarne z eno mino lahko stresejo iz peči.« Vendar je bil tudi meni predlog všeč. Nato sem opomnil Triglavskega ter se ponudil, da grem zraven. Zmenili smo se, da bomo popoldan pred prvim majem krenili Tone, Triglavski in jaz ter poskusili srečo, ne toliko s steno, ampak s Švabi, proti katerim bi bili brez moči, če nas izvohajo v steni. Sonce je toplo grelo, ko sem pričakoval na Taležu tovariša. Bil sem že nestrpen, ko ob določeni uri še ni bilo nikogar. Toda brez potrebe. Skoraj se je pokazal Tone z nasmejanim, od sonca porjavelim obrazom, za njim pa je hitel Triglavski. Tone je preko ramen nosil veliko zastavo. Vesel pozdrav in krenili smo preko taleških travnikov.

Malokomu, razen domačinom, je poznan ta tihi kotichek Jelovice. Ravnico, prepreženo z dvema potokoma, ki se izgubita v kotlači, porastli z gostim grmovjem na Kumerdejevem rovtu in se rodita kot nov studenec v vznožju Jelovice, obdajajo travniki, sem pa tja smrekovi in bukovci gozdiči. Tu ob potoku je že klilo prvo zelenje in ponekod vijoličaste lise cvetočega podleska. Pomlad nam je dihal v obraze in ob pogledu na te prve znanilce pomladi nam je bilo toplo pri srcu. Pomlad — po kruti zimi v gorah, s spanjem v mrzlih nočeh pod zasneženimi plahtami. Pomlad! Vlivala nam je novih moči, novih upov za skorajšnje lepše življenje v svobodi.

Preko košenin smo hodili tiho vsak s svojimi mislimi. Prišli smo na Meglov rovt, ki nima posebne višine, toda razgled je tu za razvajenega človeka nepozaben. Kakor na dlani leži Blejsko jezero z okolico tja preko Vrbe, vznožja Karavank in do neba, kjer se široka Stolova glava zavija v meglico. Zastrmeli smo se za hip v dolino, na zasneženi Stol, Begunjski-
co, Storžič ter se spomnili tovarišev v teh gorah.

Spustili smo se po strmi poti proti Kupleniku. Nad prijazno vasico, vedno gostoljubno partizanom, smo se ustavili in pogledali, kako je z znamenjem na Primažičevem kozolcu. Deska je stala pokonci. To je bil znak, da Švabov ni v vasi. Šli smo k Primažiču, kjer smo očeta dobili na vrtu. Malo dvomljivo nas je pogledal, ko smo ga prosili za vrv in mu povedali, kam smo namenjeni. Vrv pa je dal rade volje. Poslovili smo se od gostoljubne Primažičeve družine, ki nam je želela srečno pot.

Čez pičlo uro smo že stali na vrhu melišča pod steno na severni strani Babjega zoba. V začetku smo v skali kar hitro napredovali po varnih oprijemih, ki so nam jih nudile korenine sem pa tja vzniklega grmovja; to nam je ponekod dajalo tudi kritje. Pod nami okrog kasarne so hodili vojaki. Sklenili smo, naj eden stalno opazuje življenje okrog vojašnice. Med potoma smo si oskrbeli drog za zastavo, nismo pa vedeli, kako ga bomo pritrdili na vrhu. Na mestu, kjer se loči Zob od stene Ricmana, smo se znašli nekaj metrov previsoko na udobni polici, toda med nami in Zobom je zevala kaka dva metra široka zajeda. Kako priti preko? Tone se domisli droga, katerega smo vlekli s seboj. Položili smo ga preko zajede. Tone se je navezal na seneno vrv, jaz pa sem ga varoval ter se z rokami oprijel droga in se leže vlekkel po šibeči se mladi bukvi. Dosegel je z rokami skalo na drugi strani in se potegnil nanjo. Sledil sem mu. »Še dobrih 10 metrov in če bo sreča, bo zaplapolala zastava,« mi je šlo po glavi. Plapolala bo v močnem vetru, ki je pihal iz Bohinjske doline, da se je bilo treba dobro držati stene. Če bi zletel na tem mestu, sem pomislil, se niti stene ne bi dotaknil s telesom, ampak bi padel nekaj sto metrov v prostem padu med smreke.

V zadnjem delu pod vrhom nam je pomagal prepereli drog, katerega je nekdo privlekel verjetno že pred vojno, da je z njegovo pomočjo osvojil vrh. Seveda ni bil varen, prišel pa je prav, ker drugih sredstev nismo imeli. Triglavski je naredil nekaj posnetkov, ko je Tone premagoval zadnje metre. Jaz pa sem varoval Toneta na oni »plezalni« vrv, katere trdnost ne bi bil rad preizkušal na tem mestu. Skoraj nato je Tone izginil nad menoj za robom. Zaslišim njegov glas: »Sem že na vrhu, pa ne hodi za menoj, ker ni prostora.« Potegnil je za seboj na vrvi zastavo in drog. Nestrpen sem bil, ker nisem videl, kaj dela Tone nad menoj. Slišal sem le, da nekaj rentati. Mučil se je z drogom, katerega je zabijal v poklino. Oddahnil sem se, ko mi je vrnil prazno vrv. Kmalu za njo pa so pogledale preko roba njegove noge.

Sedaj pa je bilo treba hiteti. Sedem metrov dolga zastava je vihrala v močnem vetru, katero vsak čas lahko zapazijo iz kasarne, skupaj z njo pa tudi nas. Prepereli drog sva z Tonetom potegnili izpod vrha, ga položila preko zajede in se po njem potegnili na drugo stran. Hitro smo se začeli spuščati navzdol. Komaj smo bili v sredini stene, ko se je gibanje okrog vojašnice ustavilo. Videli smo gruče vojakov, ki so gledali proti Zobu. Podvizali smo se. Hipoma so se vojaki razbežali. Slutili smo, da so padla povelja, namenjena za nas, ker so nas opazili z daljnogledi. Sedaj je bila za nas vsaka minuta dragocena. Komaj smo raztrganih hlač in opraskanih rok stopili na melišče pod steno, je zasikala nad našimi glavami mina in udarila ob steno. Plaz kamenja se je vsul na melišče, po katerem smo skokoma bežali na varno. Mina za mino je treskala v steno, da pa je bila godba popolnejša, je vmes drdral mitraljez vse do trde noči.

Mi trije pa smo zadovoljni sedeli pri Primažiču in se krepčali ob gostoljubni veliki mizi, okrog katere je le redko v teh časih sedela samo domača družina.

Kasno je že bilo, ko smo se po temni gozdni stezi izgubljali v jelovških gozdovih. Po gorah so goreli kresovi. Kres do kresa; na Jelovici, Pokljuki, Mežaklji, po Karavankah so označevali hotenje naroda pod gorami in na gorah. V dolini pa so prasketale brzostrelke in regljali mitraljezi. Rakete vseh barv so švigale proti nebu. Partizani so praznovali prvi maj. Praznovali pa niso Švabi.

Še tiste pomladi, ko so ozelenele gore, je padel Tone pod Dobrčo, ko je jurišal na gestapovski avto. Padel je eden izmed tisočev, ki so ljubili svojo domovino in naše planine.

(Po »Planinskem vestniku«)

Ob letošnjih volitvah

v nove organe delavskega upravljanja

10. redno zasedanje delavskega sveta je bilo hkrati tudi zadnje zasedanje v enoletni mandatni dobi. Na dnevnem redu tega zasedanja je bilo med drugim tudi poročilo predsednika DS, tov. Žbontarja, ki je v svoji zaključni besedi med drugim povedal tudi tole:

Od izvolitve sedanjega delavskega sveta v naši železarni je minilo natanko leto dni. Z delom smo začeli brez izkušenj, toda imeli smo voljo do dela in pa zavest, da je vse tisto, kar bomo napravili, v prid slehernemu članu delovnega kolektiva. Brez sleherne hvale lahko trdim, da smo v preteklem letu dosegli splošen napredek, zlasti pa smo izboljšali metode dela družbenega upravljanja. To pomeni, da so se vsi člani delavskega sveta v polni meri zavedali odgovornosti za svoje delo in pa odgovornosti pred delavci-volivci, ki so jim pred letom dni zaupali vodenje podjetja.

Doseženi uspehi so najbolj vidni v proizvodnji. Letni plan proizvodnje, ki so ga sprejeli organi upravljanja v železarni, je bil izpolnjen s 106,7 %, plan prodaje pa s 110,8 %.

Vrednost prodaje je bila v primerjavi v letu 1956 večja za 3.184.287.000 dinarjev. Sicer je na to vsoto vplivala do neke mere tudi sprememba cen artiklov črne metalurgije, toda kljub temu ostane še vedno znesek 2.207.196.000 dinarjev, kar pomeni, da smo v lanskem letu v naši železarni dobro gospodarili. Nismo se zmotili, ko smo v ospredje postavili zahtevo, da morajo biti izdelki, ki jih izdelujemo v obratih naše železarne, kvalitetni. Tako bo moralo biti tudi v prihodnje.

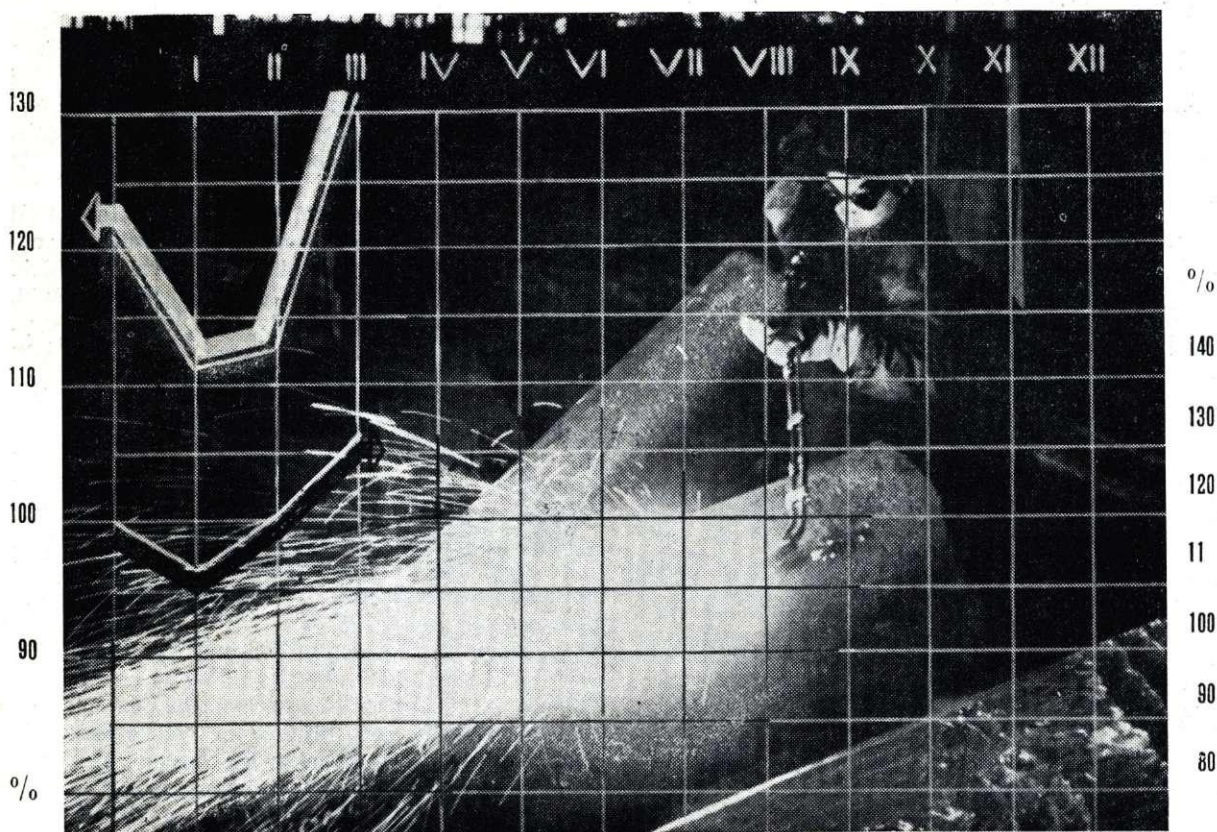
Skoraj na slehernem zasedanju delavskega sveta ali upravnega odbora smo govorili in razpravljali o nagrajevanju. Danes lahko trdimo, da so ljudje dobili zaupanje do našega plačilnega sistema, kajti pravico do korigiranja oziroma striženja norm si je pridržal sam Delavski svet, medtem ko so se morebitne spremembe obravnavale na sejah Upravnega odbora. Mnenja sem, da bo v bodoče treba posvetiti plačilnemu sistemu v železarni še večjo pozornost. Napraviti bo treba ekonomske analize in računice, ki v mnogih primerih pokažejo, da smo z malenkostnim zvišanjem mesečnih prejemkov oziroma pravilnim nagrajevanjem uspeli povečati proizvodnjo za več odstotkov. Vsaka bojazen je torej odveč, kajti če povečamo proizvodnjo, lahko opravičimo tudi porast dohodka posameznim proizvajalcem.

Delavski svet je na treh svojih zasedanjih obravnaval probleme s področja naše tarifne politike (plače v razponu in premijski pravilniki). Individualne

premijske so bile v našem podjetju uvedene v mesecu juliju 1957. Analiza zadnjih 9 mesecev kaže, da smo v tem razdobju uspeli znižati proizvodne stroške za 813 milijonov dinarjev, vrednost izplačanih premij v istem obdobju v primerjavi s prihrankom pa je bila le 6,2 %.

Vedno so bili upoštevani interesi podjetja in skupnosti. To se je posebno dobro pokazalo pri nedavni delitvi dohodka, ki smo ga ustvarili v l. 1957. Upoštevati je treba dejstvo, da Delavski svet v podjetju ni glasovalni stroj, kakor si to nekateri ljudje popolnoma napačno predstavljajo, temveč je to skupina ljudi s polno odgovornostjo, ki brez slehernih zunanjih vplivov sklepa in odloča. To je za naš delavski svet tudi najvažnejša ugotovitev. Pri delavskem svetu bi kazalo ustanoviti posebno komisijo, ki bi imela nalogo, da bi skrbela za dosledno in pravočasno izpolnjevanje sprejetih sklepov.

Skupna proizvodnja v % v marcu 1958

Blagovna proizvodnja v % v marcu 1958

V zadnjem času se veliko govori o naših grupnih delavskih svetih. Govorice o nekakšni ukinitvi grupnih delavskih svetov so popolnoma odveč in tudi ne-utemeljene. V našem primeru ne gre za ukinjanje grupnih delavskih svetov. Pred kratkim je bilo na pobudo Tovarniškega odbora pri naši sindikalni podružnici sklicano posvetovanje v zvezi z delavskim upravljanjem v železarni. Na omenjenem posvetovanju je bilo sklenjeno, da bi v bodoče organizirali spet

obratne delavske svete. Tozadevni predlog bi kazalo vsestransko popreti.

Volitve novih organov delavskega upravljanja v naši železarni bodo v soboto 19. aprila 1957. Novo izvoljeni delavski svet v železarni bo imel dosti dela pri razpravljanju o številnih problemih. Da bi bilo delo članov Delavskega sveta vsestransko dobro, bi morali organizirati nekaj tečajev ali seminarjev z namenom, da bi člani DS pridobili še več splošne in ekonomske izobrazbe.

Sklepi 10. rednega zasedanja DS z dne 29. X. 1958

1. Delavski svet pooblašča Upravni odbor podjetja, da sklene z ing. Hafnerjem sporazum o delovnem razmerju na osnovi pogojev, ki jih je sprejel ObLO Jesenice na seji 27. I. 1958, ki ga podpišeta ing. Hafner Matevž in za Železarno predsednik Upravnega odbora.

2. Volitve v Centralni delavski svet se razpišejo za 19. april 1958.

V komisijo za izvedbo volitev so bili določeni:

Vovk Ivan, predsednik; dr. Zalokar Vinko, tajnik; Rev Stane, Globočnik Rok, Nemec Štefan, člani.

V komisijo za sestavo volilnih imenikov so bili imenovani: Brun Viktor, Budja Milan, Jamnik Anica.

3. Za izvršitev nakazanih nalog in sklepov, ki jih je predlagala tarifna komisija v zvezi z diskusijo o premijah, se imenuje strokovna komisija, ki naj po predloženih predlogih v roku enega meseca pripravi nov osnutek premijskega pravilnika.

V komisijo so bili določeni:

Malej Stanko, uslužbenec pers. oddelka; Jasnič Dante, šef biroja za organizacijo dela; ing. Prešern Alojz, grupni šef jeklarne; ing. Urbar Ciril, obratovodja valjarne 2400; zastopnik sindikalne podružnice; zastopnik tovarniškega komiteta ZK.

4. Gl. direktor ing. Hafner Matevž se imenuje za člana Upravnega odbora Udruženja jugoslovanskih železarn in za delegata v Savezno industrijsko komoro.

5. Delavski svet je začasno odobril tekoča fin. sredstva za mojstrsko šolo do konca šolskega leta. Uprava Železarne je zadolžena, da dobi točen predračun vseh stroškov od 1. I. 1958 do 31. VIII. 1958. Poleg tega naj skuša doseči, da tudi ostala podjetja, ki imajo svoje člane-dijake v mojstrski šoli, procentuelno povrnejo Železarni Jesenice del stroškov za isto.

6. Delavski svet se strinja, da se za nabavo opreme izda Zavodu za varjenje LRS garancijska izjava, ki jo ta zavod potrebuje za najetje kredita in to v višini 4.000.000 din.

7. Nagrajeni bodo člani Upravnega odbora, predsednik DS in najstarejši član, tov. Šetinc Martin po 20.000 din za delo, ki so ga opravljali v svoji mandatni dobi.

Pomlad v jeseniških rovtih Foto Mikelj Matevž

8. Čl. 19 Pravilnika o plačah v ŽJ za leto 1957 se dopolni s tem, da se stopnja ocenitve na podlagi proizvodnosti dela obravnava na Delavskem svetu, ne pa samo na Upravnem odboru.

9. Odobren je bil prenos dveh elektromotorjev ter vodne črpalke, ki služijo za preskrbo z vodo počitniškemu domu in naselju na Mežaklji, na Gozdno gospodarstvo Bled.

10. Odobren je bil brezplačen prepis tovornega avtomobila Mercedes na Avtoservis Jesenice, ker je za naše potrebe ne-uporaben.

11. DS je odobril prodajo osnovnih sredstev v skupni vrednosti 1.353.695 din iz reparacijskega skladišča Blejske Dobrave.

12. Referat tov. Petra Žbontarja je treba razmnožiti in dostaviti vsem članom DS, da ga uporabljajo za poročilo na obratnih sestankih.

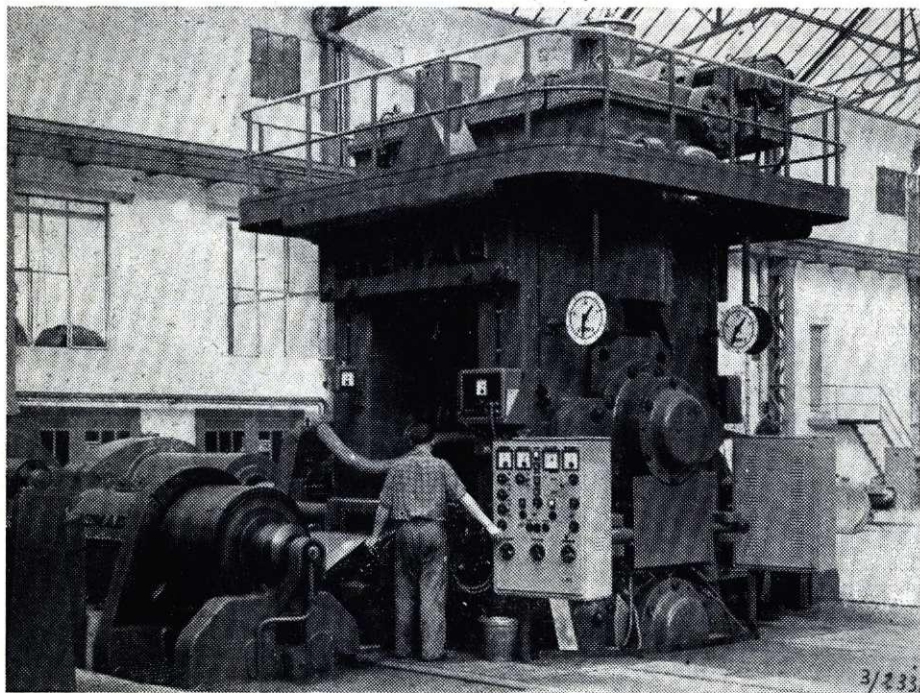
V hladni valjarni bomo dobili novo valjavniško napravo

O tem, da bomo pričeli s proizvodnjo bele pločevine, smo pisali pred kratkim. Tudi to smo povedali, da bo proizvodnja znašala okoli 6000 t letno. Marsikdo se je pri tem vprašal, odkod bomo dobili vložek za to proizvodnjo. Hladnovaljani trakovi so že sedaj na našem trgu močno iskan proizvod, katerega primanjkuje. Rekli smo tudi, da bo širina trakov za belo pločevino 530 mm. Takšnih trakov pa naredimo sedaj letno komaj okoli 2000 ton. Rešitev je možna le na ta način, da povečamo kapaciteto širokih, hladnovaljanih trakov. Ker je potreba trga velika, so tu dane dovolj široke možnosti za povečanje proizvodnje tudi v hladnovaljanih trakovih. Nova naprava pa ni potrebna samo za zadostitev količinskih potreb,

vložek bi morali dobiti s tem, da bi po takratnih računih morala biti rekonstrukcija valjarn na Javorniku doslej že izvršena. S to rekonstrukcijo je predviden za »Univerzal« poseben pogon in seveda predstavitev tako, da bi to ogrodje obratovalo docela samostojno. Vendar ta rekonstrukcija ni izvršena in bo oskrba vložka za hladnovaljane trakove predstavljala določen problem. Delno bomo vročevaljane trakove oskrbeli sami, če bomo pa hoteli polno izkoristiti kapaciteto nove naprave za hladno valjanje, bomo morali nekaj vročevaljanih trakov kupovati.

Pri izbiri nove naprave so bila osnovna vodila naslednja: naprava mora kriti s svojo kapaciteto potrebo vložka za belo pločevino in vsaj še 4000 ton hladnovaljanih trakov, s tem da ostane ena tretjina koledarskega časa prosta za dresiranje. Naprava naj bo sodobna, toda takšna v svoji izvedbi, da ne obstoja noben riziko za uspešno obratovanje, torej mora biti v proizvodnji že preizkušena. Seveda so igrali dokončno vlogo tudi komercialni vidiki.

Odločili smo se za reverzirni kvarto priznane firme SIEMAG iz Zahodne Nemčije. Fotografija ne

Takšna bo nova naprava
v hladni valjarni

temveč tudi zaradi kvalitetnih zahtev za vložek, katerega potrebujemo za pocinjenje.

Res je, da bo povečanje proizvodne zmogljivosti v širokih, hladnovaljanih trakovih vneslo nove neskladnosti v proizvodnji polizdelkov. Manjkalo nam bo vročevaljanih trakov. Pri tem ne smemo pozabiti, da izvira zamisel za proizvodnjo bele pločevine iz let 1951–52 in smo o povečanju proizvodnje hladnovaljanih trakov razpravljali že prej. Potreben

predstavlja našo novo napravo, bo pa docela slična. Po današnjem stanju naročil in del za bodočo napravo bo pričela ta z obratovanjem sredi leta 1959. Da bomo pa vsaj v grobem vedeli, kakšna bo ta naprava, dajem o njej nekaj podatkov:

Premer delovnih valjev bo 275 mm, premer podporih valjev pa 850 mm. Delovna dolžina 700 mm. Hitrost obratovanja reverzirnega kvarta se da uravnati od 0–100–300 m/min. Pri dresiranju je možna

hitrost tudi 360 m/min. Maksimalni pritisk, s katerim so računali pri izvedbi stojala in ležajev, bo znašal 700 ton. Navijalci bodo napeljali trakove z maksimalnim vlekem 6 ton in minimalnim 0,3 tone.

Naprava bo imela letno proizvodno zmogljivost 18.000 ton hladnovaljanih trakov pri zviti težje 3 kg/mm. Širina trakov bo 600 mm in najmanjša možna debelina traku 0,2 mm. Konstrukcija ogrodka bo takšna, da bo dopuščala menjavo delovnih valjev od premera 235 mm do maksimuma 285 mm. Valji z manjšimi premeri so potrebni za proizvodnjo trakov iz trdega in nerjavečega jekla.

Toliko podatkov menda zadošča, da si moremo ustvariti primerno predstavo o našem novem reverzirnem kvartu.

Kot dopolnilo k tej napravi so naročene tudi dvojne nove škarje. Prve so za obrezovanje in vzdolžno deljenje trakov. Hitrost rezanja znaša 50 m/min, to se pravi, da bodo škarje lahko razrezale vsako minuto 50 m trakov ali vsako uro okoli 2640 kilogramov. Dolžina rezanih plošč bo 760 mm. Tudi škarje so naročene pri firmi SIEMAG, medtem ko smo vso pripadajočo elektro-opremo za kvarto in škarje naročili pri firmi SIEMENS.

Letna skupščina jugoslovanskih železarn

Dne 17., 18. in 19. marca tega leta je bila na Bledu redna letna skupščina Združenja jugoslovanskih železarn, na kateri so sodelovali predsedniki delavskih svetov in upravnih odborov ter ostalo vodstvo naslednjih podjetij: Železarne Zenice, Železarne Smederevo, Železarne Ilijaš, Rudnika in železarne Vareš, Tvornice žičnikov Alipašin most, Železarne Nikšič, Železarne Skopje, Valjarne Zemun, Rudnika Ljubije, Koksare Lukovac, Tovarne kablov in valjarne Svetozarevo in Železarne Jesenice.

Iz dobro pripravljenega poročila, ki je bil predhodno poslan vsem udeležencem, in iz dodatnega poročila, ki ga je podal na skupščini predsednik Upravnega odbora, je razvidno, da je Združenje uspešno pripomoglo in prispevalo h koordinaciji proizvodnje med posameznimi člani. Dalje je Združenje urejevalo in preskrbovalo vsem podjetjem masovne osnovne metalurške surovine, skrbelo za uspešno prodajo izdelkov doma in v inozemstvu. V mnogih primerih je uspešno posredovalo pri reševanju perečih problemov, ki so nastopali v podjetjih v zvezi z obstoječimi in novimi zakoni, uredbami in odloki, ki so večkrat močno zadevali posamezna podjetja; preko svojih strokovnih odborov in komisij je reševalo ter urejevalo celotno tehnično in finančno službo za vsa včlanjena podjetja; vsklajevalo in predlagalo investicijsko politiko za vso železarsko panogo.

Iz poročila je tudi razvidno, da smo v preteklem letu Jugoslovani prvič v zgodovini dosegli mejo v proizvodnji jekla, in sicer: **1.000.000 ton**.

Kljub tej razveseljivi količini je pri nas še vedno veliko pomanjkanje jekla, saj pride pri nas v porabi jekla na enega državljana le 59 kg, svetovno povprečje pa je preko 100 kg jekla na posameznika. V državah evropske skupnosti jekla pride na vsakega državljana 350 kg, v SSSR 190 kg, v ZDA pa okoli 700 kg na enega državljana!

Če smatramo, da je indeks proizvodnje leta 1950 = 100, potem je narasla proizvodnja takole: pri rudi na 248, pri koksu na 350, pri surovem železu na 335, pri jeklu na 242.

Pri pregledu izkoriščanja zmogljivosti posameznih proizvodnih sredstev je v primerjavi z letom 1956 nastalo v letu 1957 naslednje izboljšanje:

	1956	1957
plavži	87 %	97 %
SM jeklarne	83,2 %	87 %
elektro-elektrarne	66,4 %	79 %
valjarne	70 %	72 %

Ogromen napredek pri proizvodnji jekla in valjanih izdelkov bi bil še mnogo večji, če bi tudi kapacitete bile boljše izkoriščene. Tako je iz poročila razvidno, da so zmogljivosti starih valjarn izčrpane 100 %, medtem ko so bile nove in moderne valjarne izkoriščene komaj z 68,1 %.

Pomlad pričakujeta Foto Kocjančič Anton

V poročilu je prikazana tudi dosežena celotna proizvodnja v letu 1957 (v tisoč tonah):

Železna ruda 1814,5, koks - metalurški 1037,2, belo surovo železo 650,2, sivo surovo železo 60,1, surovo jeklo LM 986,1, surovo jeklo L 47,9, valjanih polizdelkov 724,7 valjanih gotovih izdelkov 640,1, kovanega jekla 16,1, vlečenega jekla 3,5, vlečena žica 61,2, HVT 15,8 in varjenih cevi 11,1.

Še bolj zanimiva postane ta slika, če jo dopolnimo z vrednostjo. Potem znese skupna vrednost proizvodnje v letu 1957 **131.040.242.000 dinarjev**.

Zanimivo je tudi to, da smo poleg domačih surovin in ostalega potrošnega materiala morali, če smo hoteli doseči gornjo proizvodnjo, uvoziti raznih surovin in surovega materiala za 3.055.000.000 din.

Uvožene so bile naslednje surovine in material:

staro železo za 755 milij. din, belega surovega železa za 743 milij. din, rude za ožiljenje za 529 milij. din, niklja za 35 milij. din, kositra za 35 milij. dinarjev in ostalega drobnega materiala za 958 milij. dinarjev.

Pri tem uvozu pa še ni zajeta vrednost in količina uvoženega premoga za koksarne.

Poraba jekel in izdelkov, katere so izdelale včlanjene tovarne v letu 1957, pa je bila porazdeljena takole:

premogovniki 4332, proizvodnja nafte 4509, črna metalurgija 10.352, barvna metalurgija 3093, industrija jeklenih konstrukcij 47.996, avtomobilska industrija 8964, industrija poljedelskih strojev 11.648, strojogradnja 20.413, lahka kovinsko-predelovalna industrija 64.339, železniške delavnice 13.058, ladjedelnštvo 30.807, elektro in radio-industrija 7281, vojna industrija 22.705, ostala industrija 2739, ostala poraba za vojsko 1177, železnice 25.051, ostale prometne zveze 23, gradbeništvo 16.412, vojno gradbeništvo 966, veletrgovina gradbene opreme 66.348, ostala veletrgovina 133.682, ostali 67.788, izvoz 123.689, skupaj 727.615.000 ton.

V omenjenih 123.689.000 tonah izvoza so vsi naslednji izdelki:

pločevine 6.986.000 ton, profilov 52.700.000 ton, cagljav 40.876.000 ton, vlečenih izdelkov 1.649.000 t, brezšivnih cevi 19.234.000 ton, šivnih cevi 2 milijona 244.000 ton.

Skupna vrednost izvoženega blaga je znašala lansko leto 4.864.883.000 din. Poročilo obširno opisuje tudi finančno problematiko v celotni gospodarski panogi črne metalurgije. Iz te problematike so razvidne težave pri najemanju potrebnih obratnih kreditov pri zalogah in pri izterjavah zapadlih računov s strani kupcev slabih plačnikov. V poročilu je zanimiv izračun, da je vsa panoga črne metalurgije uporabila obratnih sredstev v preteklem letu v višini 62.031.200.000 din.

Združenje vodi tudi celotno investicijsko posojilo za vse članice. Iz poročila je razvidno, da je Združenje zahtevalo obrazloženo investicijsko tranšo za

leto 1957 v višini 7800 milij. din. Ta predlog banka v celoti ni sprejela in ga je odobrila samo v višini 5500 milijonov din, vendar je bil med letom povišan investicijski kredit železarni Jesenice, Nikšiču in Ilijašu, tako da je bilo na koncu leta 1957 porabljeno naslednje (v milij. din):

Železarna Zenica 1814,4, Železarna Jesenice 134,6, Železarna Sisak 106,4, Železarna Smederevo 59,3, Železarna Nikšič 1521,3, Železarna Ilijaš 910,2, Rudnik Vareš 1942, Koksarna Lukavac 350,8.

Iz dela, ki obravnava investicije, je razvidno, da so šle v obratovanja v l. 1957 naslednje kapacitete:

aglomeracija II. v Zenici; elektro-nizko-šahtna peč v Ilijašu; SM in elektro-peči v Nikšiču; valjarne tanke pločevine in težke valjarne v Nikšiču; pocinkovalnica in patentirne peči na Jesenicah; proga za hladno valjano pločevino na Jesenicah; strojne naprave za hladno vlečene cevi in pocinkovalnico v Sisku; proizvodnja kokil v Ilijašu; mehanizacija skladišč v Lukavcu.

Zelo zanimiv je del poročila, ki obravnava delovno silo in plačilni sistem. To poročilo navaja, da je bilo zaposlenih v posameznih vejah črne metalurgije na koncu leta 1957:

v koksarnah 650 ljudi; v rudnikih 2150 ljudi; na plavžih 1967 ljudi; v jeklarnah 3010 ljudi; v valjarnah 6384 ljudi; v kovačnicah 840 ljudi; v livarnah 2219 ljudi; v ostalih obratih 23.704 ljudi; umskih delavcev 4821 ljudi.

Če primerjamo strukturo zaposlenih v obratih črne metalurgije po kvalifikacijah, dobimo naslednjo sliko:

Vrsta kvalifikacije	Potreba	Stvarno
Visokokvalificirani	12,1	2,8
Kvalificirani	40,2	29,5
Polkvalificirani	24,5	14,1
Nekvalificirani	23,5	53,6
	100	100

To nesorazmerje daje nalogo vsem železarnam in ostalim forumom, ki so odgovorni za strokovni dvig kadrov, da je potrebno takoj pričeti odločnejšo in boljšo politiko pri vzgoji potrebnih strokovnih kadrov, ker sicer novo zgrajene kapacitete ne bodo mogle pravočasno in v zadostni višini proizvajati one količine izdelkov, ki bi odgovarjale rentabilitetni stopnji vloženih sredstev.

V poročilu so omenjene še razne stopnje rentabilnosti posameznih panog črne metalurgije, ki so nastale v razvojni dobi od leta 1950 naprej.

Na vsa gornja poročila se je razvila živahna razprava na zavidljivo visoki strokovni ravni, katero bomo pa kot nadaljevanje tega članka priobčili v eni izmed prihodnjih števil.

Stanko Ravnik

TRGOVINA

njeni problemi in težave

Čeprav je sama po sebi trgovina neproizvodna panoga, je vendar zunanji videz vsega gospodarskega dogajanja v blagovni proizvodnji.

V povojnem obdobju je trgovina na območju naše občine dosegla znaten napredek, posebno še v zadnjih treh letih. Ta napredek je najbolj viden v povečanju obsega blagovnega prometa, organizacije omrežja in ravni trgovanja. Mnogo manj je bilo doseženega na drugih področjih trgovine; v primeru z napredkom industrije in nekaterih drugih gospodarskih panog je še vedno zelo skromna, posebno če se dosežena raven primerja s potrebami proizvodnje in široke potrošnje.

Posebno v naši komuni narekujejo potrebe trgovini hiter razvoj, ki je spričo vojnih razmer in povojnih objektivnih težav deloma zaviran.

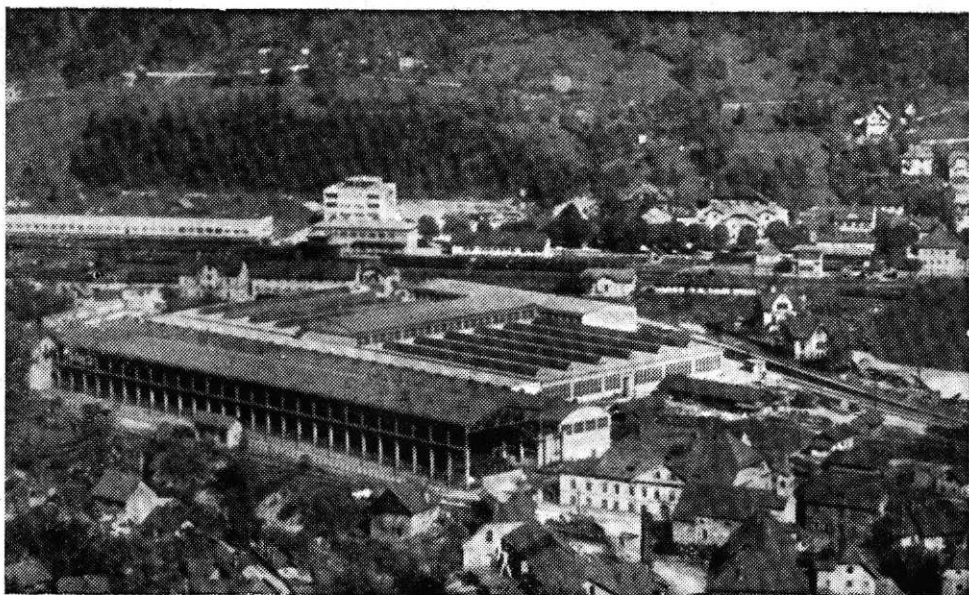
Eno prvih težav so poslovni prostori. Od skupnih 118 poslovnih prostorov jih je 91 privatna last, 27 pa družbena lastnina (ali privatnih 77 %, družbenih 23 %). Poznano je, da je večji del vseh poslovalnic zelo slabo opremljen, kar trgovskim delavcem otežkoča delo, povzroča pa tudi nezadovoljstvo potrošnikov. Znano je, da ni smotrno modernizirati starih

lokalov, zlasti ne onih, ki so privatna last, zato bo znatno boljše graditi lokale na primernih mestih, zlasti v središčih in novih naseljih. Nujno je, da imajo vsi novi lokali tudi odgovarjajoča skladišča in ostalo opremo. Za nove poslovne prostore je najbolj priporočljiva paviljonska gradnja, ker je poceni in možna koncentracija raznih vrst trgovske dejavnosti na enem mestu, kakor n. pr. špecerija, mlekarna, prodajalna kruha, prodajalna sadja in zelenjave, mesarija in slično.

V večini primerov stanje prodajaln ne odgovarja današnjemu razvoju, še manj sanitarno-tehničnim predpisom. Vsekakor je stanje skladišč še mnogo slabše, tako po številu, kakor tudi po kvaliteti. Nekatera trgovska podjetja skladišč sploh nimajo in se morajo zato posluževati priročnih skladišč trgovin in prodajaln.

Pomanjkanje skladišč ali slaba skladišča brez dvoma v veliki meri vplivajo na slabo poslovanje v trgovini, na kakovost blaga in na cene, ker se v slabih skladiščih blago kvari in mora biti druga količina ali druga vrsta blaga zato dražja.

Zelo kritična je tudi situacija s transportom, saj ta po svoji zmogljivosti še daleč ne zadošča niti najnujnejšim potrebam prevoza in se morajo trgovska podjetja zaradi tega posluževati v vseh primerih le železniškega prevoza. Vsi nakazani problemi ovirajo pravi hiter blagovni promet. To nam narekuje nalogo, da bo treba v bodoče več investirati za gradnjo in opremo novih sodobnih trgovskih lokalov, priročnih skladišč večjega obsega. Treba bo povečati prevozni park, ker je dosedanji že v večji meri docela izrabljen. Le s takimi ukrepi bomo lahko v bližnji bodočnosti pričakovali napredek v blagovnem prometu.

Na sliki predelovalni obrat,
v ozadju nova železniška
postaja in poslopje
Narodne banke
Foto Mikelj Matovž

Preskrba našega mesta s kmetijskimi proizvodi, sadjem in zelenjavo nasploh je pa najbolj izrazit primer ali bolje rečeno rezultat stanja, katerega obravnavamo. K temu moramo prišteti še nekaj organizacijskih napak, kot je to, da nimamo podjetja, ki bi se specialno ukvarjalo s preskrbo prebivalstva s sadjem in zelenjavo, ampak nam to uslugo dela podjetje »Sadje« iz Kranja, ki pa ima pri prodaji sadja in zelenjave na Jesenicah monopolni položaj.

Ko bo zgrajena tržnica, bo ta problem v glavnem rešen, če bo dobila tudi primerno in pravilno obliko dovoza in predvsem rednega dovoza, da se bo tako našemu potrošniku rodilo upanje, da bo v primernem času dobil vse kar želi in potrebuje. Doslej potrošniki niso imeli pravega zaupanja v trgovsko mrežo, zlasti pri preskrbi z ozimnico. Dokaz za to je v tem, da potrošnik sam išče na podeželju krompir in drugo. V tržnici bodo naše svoje mesto tudi druge prodajalne. V odprtem delu bo tudi prostor za branjeve, ki so sedaj velikokrat ob cesti ali pa se skrivajo po zelo nehygienskih kletah in na drugih neprimernih mestih.

Preskrba z mlekom je že po svojem izgledu le zasilna. Žalostno je tudi to, da med mnogimi gostilnami ni niti ene mlečne restavracije, kakor imajo to urejeno v drugih mestih. Predvidena je gradnja nove konzumne mlekarne na Jesenicah, ki bi preskrbovala z mlekom vse mesto preko svojih poslovalnic.

Preskrba z kruhom je pa še prav poseben problem. V prvi vrsti proizvodnja pekarn ne zadošča. Velikokrat so prodajalne kruha prazne ob sobotah že ob dopoldanskih urah, ko je ves kruh razprodan. Na raznih sestankih razpravljajo potrošniki o higieni v prodajalnah kruha, da ena sama oseba istočasno prejema denar in izdaja kruh, in o sličnem. Prepričani smo, da tudi v samih pekarnah ni vse v redu, zlasti glede higiene, kljub vsej prizadevnosti zaposlenega osebja. Vse to in še nekaj drugih vzrokov narekuje, da čimprej uresničimo predloge prebivalstva in podjetja samega, da bi se na Jesenicah zgradila centralna parna pekarna z ustrezajočo zmogljivostjo ter s tem znižala stroške, ki v sedanjem stanju bremenijo podjetje in vplivajo na cene kruha.

Zelo slične pekarnam so tudi klavnice in mesarije, saj so vsi obrati v takem stanju, da ne odgovarjajo predpisom. Tudi na tem področju bo nujno treba stanje izboljšati.

Edina knjigarna, in še ta izločena iz centra mesta daleč proč od šol, je premajhna ne samo po prostoru, ampak tudi po izbiri, saj nima na zalogi vseh onih artiklov, ki jih potrošnik potrebuje.

Na kraju še nekaj o »Železnini«, o kateri zlasti potrošniki veliko govorijo. Tam imajo na izbiro najrazličnejše stroje, nimajo pa raznih drugih artiklov in niti ne tistih, ki jih na samih Jesenicah proizvajajo. Že samo to je eden od vzrokov, da si ljudje prisvajajo na nedovoljen način v Železnari razne predmete. Znano je tudi, da so cene v večini primerov za iste predmete na Jesenicah večje, kakor

v drugih mestih. Tu bo potrebno nadaljevati z že začeto kontrolo in zasledovanjem samega poslovanja v tem podjetju. Sicer se je v zadnjem času stanje že nekoliko izboljšalo, kar je tudi razvidno iz poročila tržne inšpekcije, do nekje pa je to tudi preorientacija v samem podjetju kot odraz ljudske kritike.

V teh vrsticah je nakazano samo nekaj problemov s področja blagovnega prometa v naši komuni, in tudi nekaj predlogov, o katerih so že seznanjeni v večji meri vsi potrošniki. Na zborih volivcev bomo prisluhnili predlogom potrošniških svetov z namenom, da omenjeno stanje čimprej popravimo v prid potrošnikov.

Brez dvoma bodo morali tudi potrošniški sveti odigrati pomembno vlogo. Ker jim sedaj poteka mandat, bo potrebno, da dobimo pred izvolitvijo novih za te morda neko drugo obliko dela. Morda bo njih delo bolj uspešno, ko bodo osnovane stanovaljske skupnosti. Sicer bomo pa v eni naslednjih številok posebej govorili o delu potrošniških svetov, njihovih nalogah in o nalogah družbene kontrole na področju trgovine in blagovnega prometa sploh.

Predsednik sveta za blagovni promet:
Lazar Jože

Novihta v maju Foto Jaka Čop

Na sliki udeleženci skupščine stalne razstave
Železarne Jesenice pred skupščino na Stari Savi Foto Torkar Frano

Ustanovna skupščina sodelavcev stalne razstave Železarne Jesenice

30. marca letos je bila v dvorani delavskega doma pri »Jelenu« ustanovna skupščina Stalne razstave ŽJ. Številni gostje in sodelavci so se že zjutraj zarana zbrali pred graščino na Stari Savi, da so si ogledali, kako napredujejo adaptacijska dela v pritličju graščine. Z adaptacijo se bo razstavna prostornina povečala od prejšnjih 259,94 m² na 436,88 m², poleg tega pa je po vseh stenah opravljena izolacija po naj sodobnejših metodah.

Po ogledu so udeleženci skupščine prisluhnili predavanju o razvoju železarstva na Gorenjskem tov. Slavka Smoleja in si pri tem ogledali dragocene in lepe diapozitive tega znanega mojstra fotografije.

Na skupščini, ki je sledila predavanju, je šef stalne razstave tov. Magolič, dal izčrpno poročilo, ki ga je prejel vsak udeleženec tudi v okusno opremljeni brošuri in vsebuje vso potrebno dokumentacijo in točno kaže smer, v katero se bo razvijala Stalna razstava v bodoče. Delovni načrt predvideva vse od terenskega dela, konservacije predmetov, kemičnih in metalografskih preiskav pa do izdelovanja maket, ki jih bo v bodoče izdeloval nadarjeni Marjan Dolinšek. Po diskusiji, v kateri je sodelovalo več gostov, je skupščina zaključila delo in s sodelovanjem vseh prisotnih zaorala ledino razvoja te pomembne usta-

nove na Jesenicah in dala tako dobro jamstvo, da se bo uspešno delo dosedanjega Tehničnega muzeja razbohotilo in ustvarilo tako dostojen spomenik naši preteklosti in sedanjosti. Le tako bomo ohranili našo bogato in pomembno zgodovino mladim rodovom, da bodo znali ceniti žulje in znoj naših prednikov, junaštva borcev naše revolucije in delovni polet ustvarjalcev današnjih dni.

-m-

POPRAVEK

Pri opisu kandidatov v 2. št. Železarja bi morale biti pravilno zapisano pri kandidatu tov. Maksu Dimniku: Po osvoboditvi je bil v jeseni l. 1945 demobiliziran. Službo je ponovno nastopil v železarni in sicer v predelovalnih obratih. V začetku leta 1946 mu je bilo dodeljeno mesto obratovodje v žični valjarni. V septembru 1947 je bil po razporeditvi kadrov službeno premeščen v Zenico, kjer je delal kot asistent v valjarnah, od leta 1949 dalje pa bil vodja za izgradnjo valjarn v Zenici. Na tem delovnem mestu je bil vse do konca leta 1955, ko se je po izgotovitvi glavnih del izgradnje valjarn Zenica vrnil nazaj na Jesenice. Tu mu je bilo dodeljeno mesto obratovodje v valjarni 2400.

Pri nadaljevanju članka Martinarna 1953—1957 pa se nam je na strani 45 vrinila neljuba tiskovna pomota. Stavek bi se moral pravilno glasiti: Jeseniška martinarna (in ne država) obratuje z vložkom, ki ima približno 50% starega železa in 50% grodlja.

Sindikati in družba v socialistični Jugoslaviji

Koncem marca je bil občni zbor Zveze sindikatov Slovenije. V dvodnevni razpravi so delegati razpravljali o nalogah, vlogi in mestu sindikatov v našem družbenem razvoju. Izmed petih referatov, podanih na občnem zboru, je vsekakor najpomembnejši referat predsednika tov. Staneta Kavčiča. V njem so jasno opredeljene vloge in naloge sindikalnih organizacij do družbe in njihovo mesto v družbenem življenju sploh. Ostali govorniki so govorili o odnosih v gospodarskih organizacijah in delu sindikata v njih, o vlogi in mestu sindikata v komuni, o problemih prosvetnega, kulturnega in družbenega življenja, o izobraževanju delavcev in o organizacijskih in kadrovskih problemih sindikata.

Ko je občni zbor preko referentov in diskusije obravnaval problematiko dela sindikatov, je predvsem izhajal iz prakse, ki kaže, da je v delu sindikatov pri nas še marsikaj nejasnega in to celo pri načelni opredelitvi vloge in mesta sindikata v pogojih izredno živahne dejavnosti vseh družbenih sil v smeri socialistične demokracije, posebej pa še v pogojih delavskega in družbenega samoupravljanja. Ravno pri teh vprašanjih pa se marsikje, lahko trdimo, da tudi pri nas, porajajo zgrešena in socializmu tuja mišljenja in nazor posameznikov. Mišljenja so, da je spričo obstoja organov delavskega in družbenega upravljanja sindikat nepomemben, nje-

gova vloga in delo pa naj se zreducirata zgolj na vzgojitelja delavcev, skrb za kulturno-prosvetno delo med delavci, organizacijo zabav in razvedrila, skrb za oddihe članstva, prirejanje raznih tečajev in podobno. Najdejo se tudi takšni in teh ni malo, da je sindikat antiteza državi in njenim organom, zopet drugi vidijo v sindikatu le zaščitnika običajno najbolj zaostalih in nezavednih delavcev. Od tega do zaključka, da je sindikat nepotreben, pa je le majhen korak in marsikateri »bistroumnež« je že prav avtoritativno in domišljavo stopil na to pot.

Vsi ti nazor, ki niso samo v sindikatih, temveč tudi v drugih političnih organizacijah in organih delavskega upravljanja vplivajo negativno predvsem v delu sindikatov samih in izpodbijajo možnosti organiziranja potrebnega trajnejšega, resnega, politično-ekonomskega koncepta v delu sindikatov.

Pri delu sindikata je treba ugotoviti, kateri družbeni faktorji zahtevajo njih prisotnost in katero družbeno politično smer je treba zavzeti. Cilj sindikatov tako v kapitalizmu kot tudi v socializmu je borba za interese delovnih ljudi. V kapitalizmu odreja vlogo sindikata razredna borba, dočim odreja v socializmu to vlogo borba proti ostankom kapitalizma in njegove mentalitete naših ljudi. Je pa to vzporedna naloga sindikata. Glavni cilj naj bi bil:

1. Materialna preobrazba in graditev novega družbenega sistema. Sindikat je z ostalimi družbenimi silami prvi poklican, da je mobilizator vseh fizičnih in duševnih sil delavskega razreda, da se v celoti zave svoje družbene vodilne vloge, katere pogoji so ob premagovanju ogromnih naporov ustvarjeni.

2. Graditev in razvoj socialističnih odnosov, splošen napredek družbe, preobrazba, ki ni enostavna in spontana, prehod od meznega delavca na socialističnega proizvajalca in upravljavca, osvobojenega

Tako je bilo še pred kratkim
v žični valjarni
Foto Gorjanc Franco

nazadnjaških naziranj in ekonomske odvisnosti pretekle prakse. Predvsem je tu govora o ostankih naziranj, ki so socializmu tuja in kvarijo nemoteno organizirano upravljanje družbenih sredstev. Neodgovorno izkoriščanje položaja v družbenih samoupravnih organih omogoča, da se z družbeno socialističnimi sredstvi ustvarjeni višek dela skriva za kapitalistično prisvajanje oziroma razdeljevanje. Za odpravo takšne prakse je potrebna organizirana sila delavskega razreda in zato so prav sindikati poklicani.

3. Odprava in vsklajevanje nasprotij v družbi sami. Danes ne moremo govoriti o klasičnem razrednem nasprotju iz dobe kapitalizma, ker so ta že odpravljena. Vendar nastopajo nasprotja, ki izvirajo iz preživelega kapitalističnega sistema in pa iz še vedno težavnih materialnih pogojev v izgradnji socializma. To so v glavnem nasprotja znotraj delavskega razreda in se odražajo v različnem interesu posameznika do kolektiva, kolektiva do družbe ter odnosih med kolektivi. Ta protislovja povzročajo tudi objektivni izvori v silovitem tempu razvoja našega gospodarstva in pospešena graditev našega družbenega sistema. In zopet je za vsklajevanje in reševanje teh nasprotij potrebna organizirana sila in to naj bi bili sindikati.

4. Silovit gospodarski vzpon ni bil v stanju omogočiti splošni vzpon družbene zavesti vseh delovnih ljudi, in je ta zaostajal, kar pa je lahko resen izvor birokratizma zlasti v organih lokalne uprave. Zaradi tega velikokrat izostaja množična iniciativa in hkrati množična kontrola. Tudi tu so sindikati poklicani in dolžni razvijati takšno iniciativo in kontrolo.

Občni zbor Republiškega sveta sindikatov je tudi v diskusiji po komisijah analiziral in pregledal delo sindikata iz vse Slovenije. V diskusiji so se izoblikovale važne ugotovitve iz področja delovanja sindikata v podjetjih in komunah, predvsem pa potreba po večjem in odgovornejšem vplivu delavskega razreda v komuni. Tako je ugotovljeno, da so sindikalne organizacije podjetij vse preveč podpirale težnje k zapiranju kolektivov za plotove podjetij, prepuščajoč družbeno življenje v komuni redkim posameznikom brez kontrole in iniciative delavskega razreda iz podjetij. Predvsem sedaj morajo sindikati utrditi občinska sindikalna vodstva, katera morajo čimprej dohiteti in zajeti v svojem delovanju družbeno gospodarsko življenje v komuni. Sindikalne organizacije bi morale s temeljitim in konkretnim delom na vseh področjih družbenega dela skrbeti, da se izžene iz vrst sindikata pojav boječnosti in nebogljenosti. Na osnovi delovnih rezultatov in pravilno zasnovanih gospodarsko-političnih akcij se je potrebno upreti vsakomur, ki se ob vsaki priliki obrega in zaletava v sindikalno organizacijo.

Vse sindikalne organizacije v podjetju, kot v komuni morajo imeti samostojna mišljenja in to naj se tudi pove navzgor in navzdol. Misli je treba z lastno glavo, delati analize in zaključke na osnovi lastnih dognanj, ob tesni povezanosti z množicami članstva, seveda ne z namenom, da so njena gle-

dišča vedno in vsakokrat najbolj pravilna. Uspeh delovnega kolektiva mora biti obenem uspeh sindikalne organizacije, kajti sindikat naj bo tisto mesto, kjer delavec vedno dobi nasvet, podporo, zaščito, kadar upravičeno postavlja svoje zahteve in želje ter tudi kritike, če je to potrebno. Če bi naše sindikalne organizacije tako postopale v svojem delu, bi bile mnogo bolj privlačne za delavce kot so sedaj. S takšno analizo stanja in perspektiv je občni zbor tudi ugotovil niz napak in nepravilnosti v sindikalnih organih samih. V duhu pisma CK ZKJ je resno opozoril sindikalne organizacije, naj začnejo takoj reševati in odpravljati te napake.

Nadalje je razprava pokazala nujnost doslednejšega dela sindikata na področju naše gospodarske izgradnje, urejevanju plačnega sistema, delitve sredstev gospodarskih organizacij in potreb družbenega in življenjskega standarda delovnih ljudi. Posebej je bil še dan poudarek na delo zborov proizvajalcev občin kot organom, preko katerih naj bi delavski razred odločilno posegel v družbeno dogajanje v komuni in končno premostil plot med podjetji in komuno. Vso družbeno problematiko je treba približati neposredno proizvajalcem in iskati vse organizacijske oblike, da ti v čimvečjem številu sodelujejo pri odločanju, predvsem o uporabi ustvarjenih sredstev. Pri tem je praksa pokazala, da je to najbolj učinkovito preko anket, referendumov in največ na članskih sestankih.

Pri obravnavi družbenega standarda je bilo ugotovljeno, da so naši delovni ljudje vse premalo obveščeni o poteku gradenj, o stroških teh gradenj in o perspektivah v bodoče. Premalo je, da se kolektiv seznani o tem le takrat, kadar je potrebno dati sredstva v te namene. Podjetja in komune so tudi dolžni pomagati in ustanavljati razne uslužnostne obrate, ki bi povečali obrtne zmogljivosti, delovnemu človeku pa dali čim cenejšo oskrbo.

Glede organizacijskih vprašanj se je razpravljalo o stanju članstva, o neorganiziranih članih ter o strukturi organizacij.

Občni zbor je dal sindikalni organizaciji ogromno gradiva, napotkov in tudi kritike. Lahko je ugotoviti, da vsi navedeni problemi, krivične ocene dela v veliki meri držijo tudi za družbeno delo in vlogo sindikata pri nas, tako v podjetju kot tudi v komuni.

Na koncu je občni zbor izvolil novo republiško sindikalno vodstvo. Za predsednika je bil izvoljen tov. Stane Kavčič, star borec za pravice delovnega človeka in socializem.

Pintar Anton

POSNEMAJMO!

Tov. Jakob Soklič (MIŠ), je dne 14. 3. 1958 izgubil denarnico z legitimacijami in nekaj denarja. Denarnico je našla uslužbenka tovarniškega odbora sindikalne podružnice pri naši železarni tov. Mira Kunšič in jo vrnila lastniku. Tov. Soklič se pošteno najditeljici iskreno zahvaljuje hkrati pa naj bo omenjeni primer tudi vzgled poštenosti ostalim sodelavcem v tovarni in izven nje.

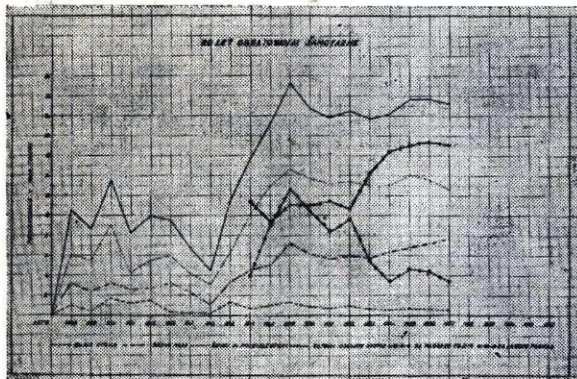
Šamotarna Železarne Jesenice ob 20-letnici obratovanja

O šamotarni, pomožnem proizvodnem obratu je-
klarne, se le malo čuje in razpravlja, to pa verjetno
zato, ker poteka delo v njej v redu in brez večjih
problemov. Šamotarna res ne more biti center nečesa
posebnega, ker jo velikani, kot so plavž, jeklarna in
valjarne, popolnoma zasenčijo. Dasiravno je v tej
družbi bolj skrita, je vendarle še pred petimi leti
predstavljala največjo tovarno te vrste v Jugoslaviji
in je še danes med sorodnimi tovarnimi zaradi
nizkih proizvodnih, režijskih in upravno-prodajnih
stroškov zelo vidna.

Redna oskrba jeklarn z ognjevzdržnim materialom
je velikega pomena, še bolj pa, če so za to dani
ekonomski pogoji. Prav dobro so se teh pogojev
zavedali že takrat, ko so se odločili zgraditi šamot-
no tovarno v okviru Železarne. Gotovo so računali
tudi s tem, da jim bodo ogromni kupi starih opek
od remontov peči služili kot cenena surovina, ki jo
tudi danes s pridom uporabljamo. Tudi del strojev
in stavbnih konstrukcij je bil leta 1936 od opuščene

Opeka je že žgana - Delavci praznijo peč Foto Torkar

elektrodne tovarne na Dobravi na razpolago, ravno
tako tudi delavci, ki so dobili v novi šamotni to-
varni zaposlitev. Češki strokovnjaki so gradili peči,
ki veljajo še danes za dobre in sodobne, medtem
ko ostale strojne naprave, razen generatorjev in
enega mešalca, niso bile najboljše izbrane. Dasiravno
cenejša, je kombinacija starih in novih naprav
povzročila nekoliko grobih napak, ki jih niti do
danes nismo mogli odpraviti in jih verjetno zaradi
prevelikih preureditev še dolgo ne bomo mogli.
Predvsem manjkajo dozirne in sejalne naprave.
Leta 1937 je bila tovarna dograjena in poizkusna
proizvodnja se je pričela. Izdelava odlivnih šamot-
nih opek pa sega precej let nazaj, kajti martinarna
je imela že na Stari Savi urejeno delavnico za iz-
delavo teh opek. Priučeni delovni sili so se pridru-
žili še delavci iz Dobrave. Iz podatkov o proizvod-
nji je razvidno, da se je ista normalizirala šele leta
1940. V času okupacije je proizvodnja ponovno zelo
padla, kar ni nič čudnega, saj je bilo od 96 zapos-
lenih delavcev in delavk, večinoma kvalificiranih,
odpeljanih v koncentracijska taborišča 18, medtem
ko se jih je narodno-osvobodilnemu gibanju aktivno

pridružil 67. Tudi po osvoboditvi je bila vrzel zelo velika, kajti 21 najboljših se ni več vrnilo. Ponovni začetek je bil težak, vendar so vsi, ki so se vrnili, prijeli za delo odločno, z največjo voljo in požrtvovalnostjo, zavedajoč se, da si bodo lepše časa in boljše življenjske pogoje pridobili samo z večjo storilnostjo dela. Polet je bil silovit in iz leta v leto je naraščala proizvodnja. V dokaz so nam ostala številna priznanja in diplome, kakor tudi prehodna tekmovalna zastava sindikata.

Pogoji za prodajo izdelkov so bili v teh letih zelo ugodni. Gradili so nove tovarne, peči, topilnice, kaupercje, termoelektrarne in tudi odjemalci niso bili preveč izbirčni in natančni. Vse, kar smo imeli, je šlo takoj v denar in nikoli ni bilo dovolj narejenega. Zdi se, da takih časov za našo industrijo ne bo več, posebno še, ker so v Jugoslaviji danes že tri zelo moderne tovarne ognjevdržnih izdelkov in je konkurenca na tržišču velika, še prav posebno pri tistih izdelkih, ki ne zahtevajo posebnih kvalitetsnih lastnosti in se lahko proizvajajo.

Naša tovarna je v primerjavi z novimi modernimi tovarnami, ki so jih lahko zgradili po vojni, že zastarela in nam vsa tradicija ne bo pomagala mnogo, če se ne bomo potrudili doseči sodobnejši tehnološki postopek in če si ne bomo prizadevali vložiti v preciznost dela še več truda. Ne moremo trditi, da v smeri napredka nismo v zadnjih letih ukrenili ničesar, še manj pa, da smo že vse naredili. Uspeli smo sicer vskladiti nekatere kemične in fizikalne lastnosti izdelkov po svrhi uporabe, nismo pa še uspeli vskladiti obliko in strukturo, ki je v glavnem odvisna od primernih naprav in kot že omenjeno, od izredne vestnosti posameznikov.

Ko obravnavamo vestnost posameznikov, ki je nekemu že prirojena, drugemu priučena, tretjemu pa je morala biti celo vsiljena, si oglejmo še podatke o storilnosti dela v zadnjih desetih letih.

Leto	v kg dejanske proizvodnje	v kg obračunske proizvodnje
1947	43.7	36.5
1948	41.5	37.7
1949	50.0	44.5
1950	44.2	40.8
1951	45.5	38.8
1952	45.8	41.0
1953	46.2	42.2
1954	48.2	45.4
1955	51.4	48.3
1956	53.1	50.1
1957	54.9	49.7

Kakor je razvidno, so krivulje proizvodnje povsem drugačne, kot bi bila krivulja storitve in so mnenja o rentabilnosti dela različna. Prvi zagovarjajo količino, drugi storilnost, mi pa mislimo, da nas bo samo še kvaliteta obdržala na površini. V mnogih primerih je storilnost dela odraz povečanega fizičnega napora posameznika ali skupine, ki drvi za akordnim zaslužkom in vpliva na zdravje škodljivo, medtem ko je količinsko prehitavanje v mnogih primerih odraz površnosti. Saj tudi jeseniška parna pekarna ne more peči kruha za ves okraj, ker je pač točno določeno, v kakšnem času se kruh peče, da je dober in da ni surov. Tako je tudi pri nas in v dokaz za to naj navedemo samo primer silika opeke, ki se mora peči 80 ur in najmanj 120 ur hladiti, da je dobra. Kdor koli bi želel prehitovati, bi storil napako. Seveda so za dober izdelek potrebne tudi odgovarjajoče surovine. Res je, da smo s količino proizvodnje v zadnjem letu nekoliko

Oddelok šamotarne, kjer pripravljajo material za šamotno opeko
Foto Torkar

Robna izdelava šamotne opeke Foto Torkar

nazadovali, je pa tudi res, da se je kvaliteta izdelkov izboljšala in se je vzdržnost elektroobokov v letu 1957 dvignila na povprečje 60 šarž proti povprečju 14 šarž v letu 1950 in 28 šarž v letu 1951. Verjetno je rentabilnost našega obrata s tako kvaliteto najbolj dokazana.

Kot že rečeno, so za dobre izdelke potrebne tudi dobre ali vsaj odgovarjajoče surovine. Iz predvojnih zapiskov ugotovimo, da je šamotarna uporabljala le takrat v glavnem češke glin, ki so priznane najboljše. Po vojni pa smo se morali preusmeriti na domače surovine in bi se o borbi na tem področju lahko mnogo napisalo. Skratka, surovine, ki jih v zadnjem času uporabljamo, so povprečnih kvalit, ker niso stanovitnih kakovosti. Za proizvodnjo naših izdelkov uporabljamo nad 20 različnih surovin, od katerih se vsak po svojstvu in kemični analizi razlikuje. Glavni dobavitelji so: Rudnik Globoko v Sloveniji, Blatuša na Hrvaškem in Bukovik v Srbiji. Žgane glin nam dobavlja šamotna tovarna Arandjelovac. Zelo dobre kvarcite dobivamo iz Mirne na Dolenjskem in iz Puconcev na Štajerskem. Letno porabimo tudi nad 4.000 ton raznih odpadnih opek. Skupna poraba surovin znaša letno približno 28.000 ton ali 96 ton dnevno, računajoč delovne dni.

Naše izdelke delimo po obliki v tri osnovne skupine: normirane, odlivne in specialne. Vse normirane oblike se izdelujejo strojno v plastičnem t. j. v mokrem postopku. V preteklem letu smo postavili nove hidravlične stiskalnice za suhi postopek sti-

skanja, ki nam bo zagotovil dobro trdnost in lepo obliko izdelkov. Odlivne opeke se izdelujejo tudi v plastičnem postopku. Polsuhi postopek za tovrstno proizvodnjo še ni znan, vendar v vseh naprednih tovarnah uporabljajo vakuum stiskalnice, ki dajejo izdelkom izredno gostoto in lepo obliko. Specialni izdelki se izdelujejo ali v plastičnem ali v polsuhem postopku tudi že pri nas. Vse te izdelke delimo v več kvalitetnih skupin po ognjestalnosti od SK 30 do SK 35, po kemičnih analizah pa v kisle, polkisle in bazične. Tako kot so za izgradnjo objektov, izzidavo livnih plošč, ponovc, obokov itd. potrebni različni formati, tako so za razne svrhe uporabe potrebne tudi opeke različnih kemičnih in fizikalnih lastnosti. Navajanje teh bi nas zavedlo v predolgo razpravo, je pa to najvažnejši del naše stroke.

Ob koncu naj omenim še to, da smo v zadnjih šestih letih storili precej ukrepov za zaščito delavcev. Zgradili smo nove garderobe, umivalnice in kopalnice. V mlinih smo napeljali odvodne razpršilne naprave za prah in v zadnjem letu uredili novo delavnico, kjer bodo vsaj oblikovalci zavarovani pred prahom, vplivom plina in temperaturnimi spremembami. Uredili smo glavna cestišča po obratu in skladiščih, kar v občutni meri znižuje fizični napor delavcev in ugodno vpliva na vzdržnost prevoznih sredstev. Poleg tega je bilo storjenih še več preventivnih ukrepov glede zaščite pred nenadnim požarom. Glede higiensko-tehnične zaščite delavcev pa bomo morali storiti še mnogo, kajti povprečno je bolnikov še vedno zelo veliko.

Kadar v javorniškem rovtu
narcise cveto
Foto Jože Prešeren

Ustanovljen je center izvenarmadne vzgoje narodnega heroja Jožeta Gregorčiča na Jesenicah

Zvezni izvršni svet je izdal Uredbo o ustanovitvi centrov za izvenarmadno vzgojo, ki naj bi omogočila vsem organizacijam in društvom, da si ustvarijo materialne osnove za izvajanje izvenarmadne vojaške vzgoje ljudstva.

Do ustanovitve centra v naši občini je prišlo po iniciativi OLO Kranj in na željo ZB-NOV, ZROJ-a, OZ, RK, LM in drugih. Center se imenuje po našem prvoborcu in revolucionarju, narodnemu heroju Jožetu Gregorčiču. Svoje lepo urejene prostore ima center v Titovem domu. Center vodi s pomočjo upravnika strokovni odbor, ki je sestavljen iz potrebnega števila članov, imenovanih z odločbo ObLO Jesenice. Ti so strokovnjaki, ki morajo s svojim delom pripomoči k izpolnitvi nalog centra, predvsem pa so izbrane take osebe, ki so člani Ljudske tehnike, Civilne zaščite, Zveze borcev, Združenje rezervnih oficirjev in drugih organizacij, ki se udeležujejo pri izvenarmadni vzgoji ljudstva. Center ima strokovno knjižnico, orožje, bojni material, poligone in druga sredstva, ki so potrebna za pouk IVV.

Namen ustanovitve takih centrov je, da se postopoma razvijejo v delovno središče, ki bo zbiralo vso mladino in kolikor mogoče širši krog prebivalcev mesta, postopno pa tudi vasi. Vsaka organizacija dela v skladu s svojo športno-strokovno dejavnostjo za krepitev moči in obrambne sposobnosti naše skupnosti. Center mora pomagati vsem tem organizacijam, da razširijo svojo dejavnost tudi izven okvira svojega članstva, med široke plasti mladine in ljudstva na splošno. To bo pomagalo pri množičnem vsestranskem aktiviziranju in hitrejšemu dvigu naših narodov, da se bo center v mestu, zlasti pa v občini, počasi spremenil v skupni dom vseh organizacij, ki sodelujejo pri izvenarmadni vojaški vzgoji.

Organizacija, ki želi aktivno sodelovati v centru IVV, mora predvsem izbrati in predlagati v strokovni odbor svojega najprimernejšega člana. Predlagani tovariš mora biti strokovnjak, kar se tiče dejavnosti prizadete organizacije, po možnosti pa tudi v izvenarmadni vzgoji. Razen strokovnega znanja mora biti tudi popularen, agilen, taktičen in zainteresiran za delo v centru za izvenarmadno vojaško vzgojo. Samo taki odborniki bodo delali za to, da se bo center stalno razvijal in to skladno z razvojem organizacij in s potrebami narodne obrambe. Tak odbornik bo koristil ne le centru, temveč tudi svoji organizaciji, ker bo znal ugotavljati, predlagati in realizirati vse koristne zamisli za boljši razvoj centra in aktivnejše delo vseh organizacij.

Da bi center delal, je nujno potrebna pomoč in sodelovanje vseh organizacij, zlasti Združenja rezervnih oficirjev in Zveze borcev NOB.

Združenje rezervnih oficirjev je že organiziralo v centru strokovno biblioteko ter dalo centru bogato izbiro vojaških poučnih knjig in opremilo čitalnico s šahovskimi mizami, kjer se bodo lahko zbirali šahisti. Tudi strelišče za zračno streljanje je že urejeno in je na razpolago dovolj pušk ter ostalih tehničnih sredstev za streljanje. Streljanje je dovoljeno vsem prebivalcem od pionirjev pa do starejših članov. Čitalnica in strelišče sta odprta vsak dan razen ponedeljka in nedelje od 6. ure zjutraj do 22. ure zvečer.

Strelniška družina more preko centra organizirati tudi streljanje za člane onih organizacij v mestu, ki žele, da se jim članstvo izvežba v strelstvu. Center bo nudil ugodne prilike, da se organizirajo tudi tekmovanja v streljanju med članstvom raznih športnih organizacij.

Organizacije Ljudske tehnike morajo storiti mnogo za to, da postane center privlačen za mladino. Center je treba oskrbeti s tipiziranimi zbirkami za proučevanje osnov elektrotehnike, fizike, kemije, optike in drugega, da bo mladina igranje pridobila potrebno znanje iz znanosti in tehnike. V centru se lahko organizirajo delavnice ljudske tehnike, ki bodo nudile še več priložnosti za zbiranje in izurjenost mladine.

Dobro urejen center bo ponos mesta in občine in vidna manifestacija truda, aktivnosti in delovne koordinacije organizacij za izvenarmadno vojaško vzgojo ljudstva. Aktivnejše organizacije bodo razgibale tudi one, ki so manj agilne. Center bo pomagal vsem organizacijam, da bodo uspešneje izvrševale svojo patriotsko dolžnost — pripraviti in usposobiti svoje članstvo in ljudske množice za obrambo domovine.

P. F.

Vedno manj nesreč pri delu

Letno poročilo o gibanju varnostnega elementa v preteklem letu je odraz uspehov ali neuspehov zdravstveno-varnostne službe v podjetju. Prikazali bomo dosežene uspehe ob primerjavi sedanjega poročila s preteklim letom. Nepravilno in nedopustno bi bilo, če bi spričo doseženih boljših uspehov v proizvodnji morali prikazati zvišanje števila, odnosno procenta nesreč.

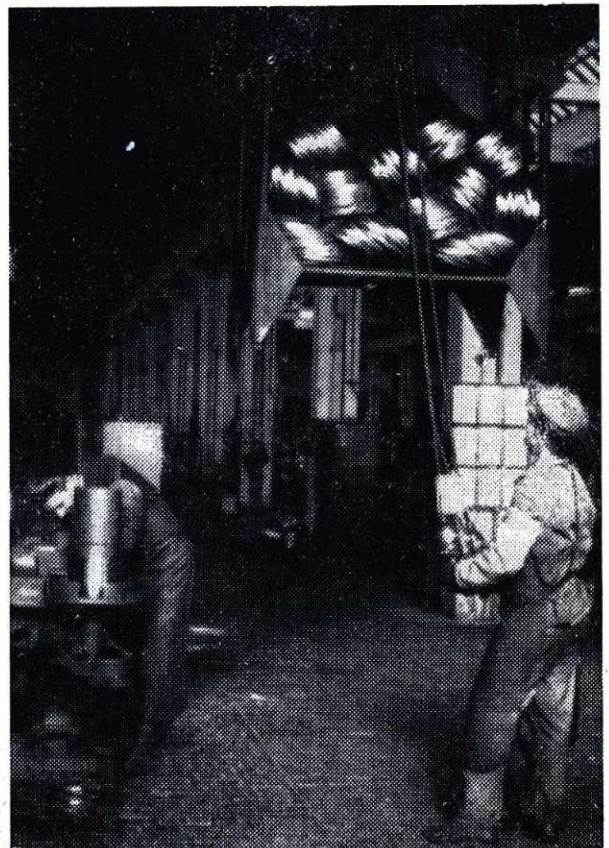
V letu 1957 je znašal procent nesreč z ozirom na stalež našega kolektiva 15,3 % in je torej za 1,4 % nižji kot v letu 1956. Skupno število nesreč v letu 1957 je za 113 primerov manjše kot v letu 1956. Slednja ugotovitev se odraža tudi v manjšem izpadu dni v preteklem letu, tako da je število izpadlih dni preteklega leta v primerjavi z letom 1956 za 716 dni nižje. Odstotek bolezni našega kolektiva, vključno porodnice, izostanki zaradi nege družinskih članov, izostanki zaradi poškodb in bolezni, je znašal v preteklem letu 4,96 %.

Pogostost nesreč je v letu 1957 znašala 64, dočim težina nesreč 1597. Primerjajoč podatke pogostosti in resnosti nesreč preteklega leta z letom 1956, spoznamo, da je bila v letu 1957 pogostost nesreč za 3,9 nižja, dočim resnost nesreč manjša za 1392.

Znižanje obratnih nesreč, skupno z izpadom delovnih dni tudi močno vpliva na zmanjšanje izgube doseženega narodnega dohodka. Po izračunu slednje primerjave je naš kolektiv v preteklem letu znižal izgubo narodnega dohodka za 4,912.960 din.

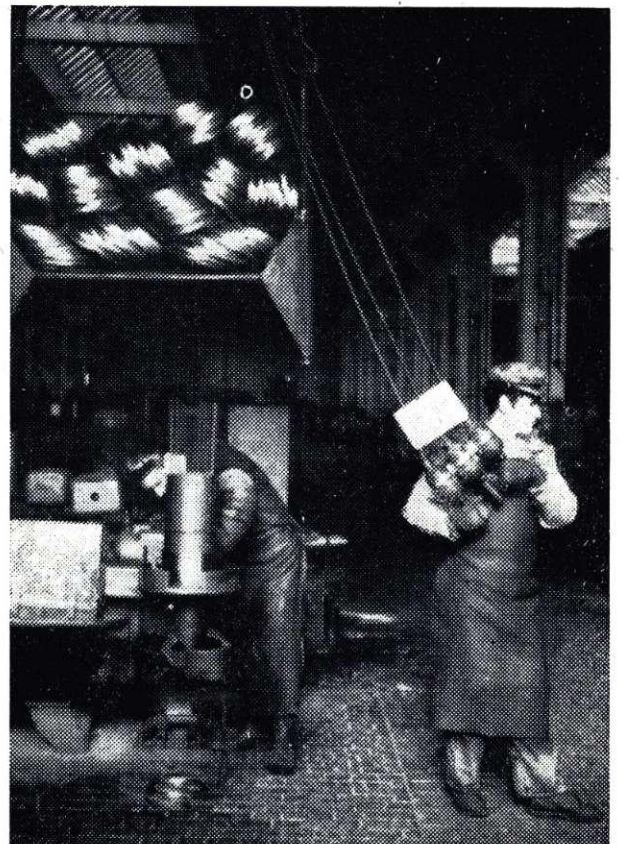
Gornje rezultate smo dosegli z zaostritvijo preventivne službe v podjetju in z izboljšavo zdravstveno-tehničnih pogojev. Analitična ocena in izvršene meritve otežkočenih delovnih pogojev so tako naš oddelek kot tudi obratovodstva opozorili na večje in težje napake, na katere smo sicer že preje vodstvo podjetja opozarjali, nismo jim pa tega mogli dokumentirano prikazati. Varnostni faktor je vodilne uslužbenke po obratih med letom sproti opozarjal na eventuelne pomajkljivosti, kajti za dosego premije ni bilo dovolj, da je nek obrat zadostil ekonomskemu, storilnostnemu, kvalitetskemu in količinskemu faktorju, temveč je moral skrbeti tudi za čim nižji procent nesreč, kar je omogočilo ugoden varnostni faktor.

Vodstvo podjetja je v letu 1957 pravilno razumelo pomen zdravstveno-varnostne službe in v ta namen prispevalo skupno 287.386.484 din. Največ teh sredstev je bilo potrošenih za vzdrževanje, novogradnjo sanitarij ter tehnično zaščito strojnega parka, nadalje za kritje stroškov izvršenih nalogov po odločbah nadrejenih inspekcij ter za nabavo osebnih zaščitnih sredstev. V skupni vsoti so

Pravilno

Nepravilno

všteti tudi stroški za nabavo sanitetnega materiala po naših rešilnih postajah, za nabavo mleka, kave in sladkorja ter za gazirano vodo, milo in druga sredstva, potrebna za umivanje in pranje perila. Uprava podjetja je tudi v preteklem letu nadaljevala s strokovno izpopolnitvijo tehnično-administrativnega vodilnega kadra. Tečaji PIV metode so se nadaljevali. Psiholog je pristopil k praktičnemu delu in izvršil po psihoanalitični metodi več pregledov, predvsem žerjavovodij in mlajših novodošlih delavcev, da ne pozabimo omeniti tudi selektivni sprejem mlajšega administrativnega osebja. Te preglede mu je vodstvo podjetja omogočilo z že delno dobavo sodobne aparature. V tekočem letu bo njegovo delo toliko lažje, ker bo imel na razpolago vse potrebne pripomočke.

Tudi v zdravstveni preventivi je bilo mnogo storjenega. Naša obratna ambulanta je s svojimi zdravniki pregledala noge vsem delavcem, ki uporabljajo zaščitno leseno obutev, pregledane so bile vse žene in dekleta, nadalje vajenci in delavci, ki so zaposleni pretežno v zdravju škodljivem delovnem okolju. Pregled nog je pokazal, da delavci nimajo težav z različnimi kožnimi vnetji, odnosno otiščanci, zaščitna obutev torej odgovarja. Bolj porazen je rezultat pregleda žena in deklet, saj je potrebno, da se 323 žena sistematično zdravi. Pregled delavstva, ki dela v zaprašenem delovnem okolju, je bil uspešno izvršen, saj so bili vsi oni, pri katerih je bila ugotovljena zaprašenost pljuč, ali celo začetni ali resnejši štadij silikoze, poslani preko protituberkuloznega dispanzerja na specialne preglede v Centralno ambulanto za poklicne bolezni v Ljubljano. V preteklem letu je bilo fluorografiranih 6578 naših delavcev in uslužbencev. Akcija je bila uspešna in so bili vsi sumljivi poslani na specialne preglede ter na podlagi izvidov na zdravljenje. Tako je bilo poslanih 62 članov našega kolektiva na klimatsko zdravljenje v Crikvenico in to za 14 dni, 80 pa na severni Jadran za dobo 28 dni.

Sistematično preventivno delo oddelka bo omogočeno z nabavo potrebnih instrumentov in aparature za ugotavljanje otežkočenih delovnih pogojev, za katere je uprava podjetja že dala svoj pristanek.

V skrbi za delovnega človeka se je izboljšalo stanje naših menz glede kvalitete in pestrosti prehrane. Isto lahko trdimo tudi za naše kantine, čeprav prostori še vedno ne odgovarjajo. Prišli smo že tako daleč, da je izbira malce pestra in obroki ceneni. Alkoholne pijače so izločene iz naših kantin, delavci pa lahko kupujejo različne brezalkoholne pijače, ki se prodajajo po nabavni ceni.

Sanitarni prostori obrata Martinarne so bili v preteklem letu renovirani in na novo opremljeni. Njihov izgled služi lahko za primer, kaj je možno nuditi delavcu, če je s strani obratovodstva in uprave dovolj razumevanja in dobre volje.

Precej našega delavstva stanuje izven Jesenic in precej daleč od železniških postaj. Da bi omogočili tem ljudem čimveč počitka, je vodstvo podjetja angažiralo avtobusne prevoze v službo in nazaj. Na ta način se ca. 243 naših delavcev poslužuje te ugodnosti. Z nabavo lastnih avtobusov se bo verjetno to število še povečalo.

Iz podrobnejšega pregleda nesreč pri delu, izpada delovnih dni, povprečja izpadlih dni na eno nesrečo in odstotka na vse zaposlene po obratih vidimo, da se stanje varnostne službe v našem podjetju iz leta v leto popravlja. Medtem ko smo v letu 1956 imeli 6 smrtnih nezgod, se je število v letu 1957 znižalo na dve. Tega uspeha smo najbolj veseli in kaže, da naša osebna prepričevanja in pristopi k delavcem le niso bila zaman. Vložena materialna sredstva za zdravstveno-tehnično izboljšavo delovnih prilik so se prav tako bogato obrestovala.

Nesreče pri delu

po številu, izpadu delovnih dni, povprečju izpadlih dni na eno nesrečo in odstotku na vse zaposlene po obratih

visoke peči	351	—	—	71	—	71	—	1256	—	17	20,2
martinarna	538	—	—	148	—	148	—	2108	—	14	27,5
elektro peč	88	—	—	18	—	18	—	156	—	9	21,5
Javornik I	704	—	—	154	3	154	3	2017	11	13	20,8
valjarna 2400	221	—	—	38	—	38	—	556	—	15	17,1
Javornik II	385	—	—	64	4	64	4	1072	57	17	17,6
Javornik IV	61	—	—	4	—	4	—	30	—	7	6,5
žična valjarna	197	1	—	64	—	65	—	680	—	10	32,9
jeklovlek	116	—	—	10	8	10	8	94	84	10	15,3
predelovalni	634	—	—	80	7	80	7	1175	39	14	12,1
cevarna	195	—	—	28	2	28	2	233	12	8	15,3
elektroodni	128	—	—	4	7	4	7	29	61	8	8,5
livarna	188	—	—	19	1	19	1	194	5	10	10,6
šamotarna	197	—	—	21	1	21	1	227	19	11	11,1
OTK	159	—	—	9	1	98	1	40	8	5	6,2
energijski	178	—	—	14	—	14	—	153	—	11	7,8
mehanična del.	296	—	—	26	1	26	1	291	6	10	9,1
konstrukcijska	189	—	—	33	—	33	—	402	—	12	12,1
elektro del.	127	—	—	7	—	7	—	62	—	9	5,5
gradbeni odd.	205	—	—	36	—	36	—	457	—	13	17,5
Javornik III	376	—	—	43	1	43	1	584	2	13	11,7
promet	383	—	—	52	1	52	1	1200	4	23	13,8
transport	195	1	—	38	1	39	1	343	2	8	20,0
kapitalna	57	—	—	6	—	6	—	116	—	19	10,5
garaža	20	—	—	2	—	2	—	64	—	32	10,0
direkcija	236	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
pomožna služba	124	—	—	3	—	3	—	12	—	4	2,4
komunalni odd.	131	—	—	—	4	—	4	9	14	3	3,0
metalurška šola	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
nabavni odd.	43	—	—	1	—	1	—	3	—	3	2,3
skupaj	6737	2	—	993	42	995	42	13554	324	13	15,3

Iz tabele je razvidno, da pri procentu nezgod na stalež prednjači žična valjarna pred martinarno, elektro pečjo, visoko pečjo, transportom, Javornikom I itd. Žična valjarna je eden najstarejših obratov in torej ni čudno, da je tam največ nezgod. Omembe vredno je, da je precej starih in izkušenih valjavcev odšlo v pokoj in so na njihova delovna mesta vstopili novi, neizkušeni delavci. Ti mladi so za navodila in opomine glede varnega delovnega postopka veliko manj dovzetni, kot starejši delavci.

Tabelarno niso obsežene nezgode na poti v službo in doma, ki jih je bilo v preteklem letu registriranih 85. Ena od teh se je končala smrtno, ko je nek avtomobilist povozil delavca, ki se je vračal iz službe po skrajni desni strani glavne ceste, ki vodi z Jesenic na Javornik. Če prištejemo k prikazanemu številu nezgod, ki so se pripetile pri delu, še nesreče na poti v službo in domov, se skupno število zviša na 1122, oziroma procent nezgod z ozirom na povprečni letni stalež na 16,6 %. Istočasno se zviša tudi izpad delovnih dni na 15.087.

Pri bodočem delu bi želeli več sodelovanja z obratovodji in mojstri, kajti ni se še zgodilo, da bi mojster ali obratovodja poiskal naš oddelk in nas opozoril na eventualne težave, ki jih ima z dodeljenimi delavci ali zdravstveno-tehničnimi problemi. Mojstri imajo dnevno možnost opazovati svoje delavce glede ročnosti in spretnosti pri delu, dnevno lahko zasledujejo zapažanja in izjave zaposlenega delavstva o kvaliteti zaščitnih sredstev, jih opozarjajo na njih striktno rabo itd. Moramo reči, da nas pri naših naporih konkretno mojstri in obratovodje lahko največ podprejo, saj če delavce prepričujejo o pomembnosti in važnosti HTZ službe le uslužbenci našega oddelka in če nas vodilno osebje po obratih pri tem delu ne podpre, ne moremo pričakovati še večjih uspehov.

France Zveglj

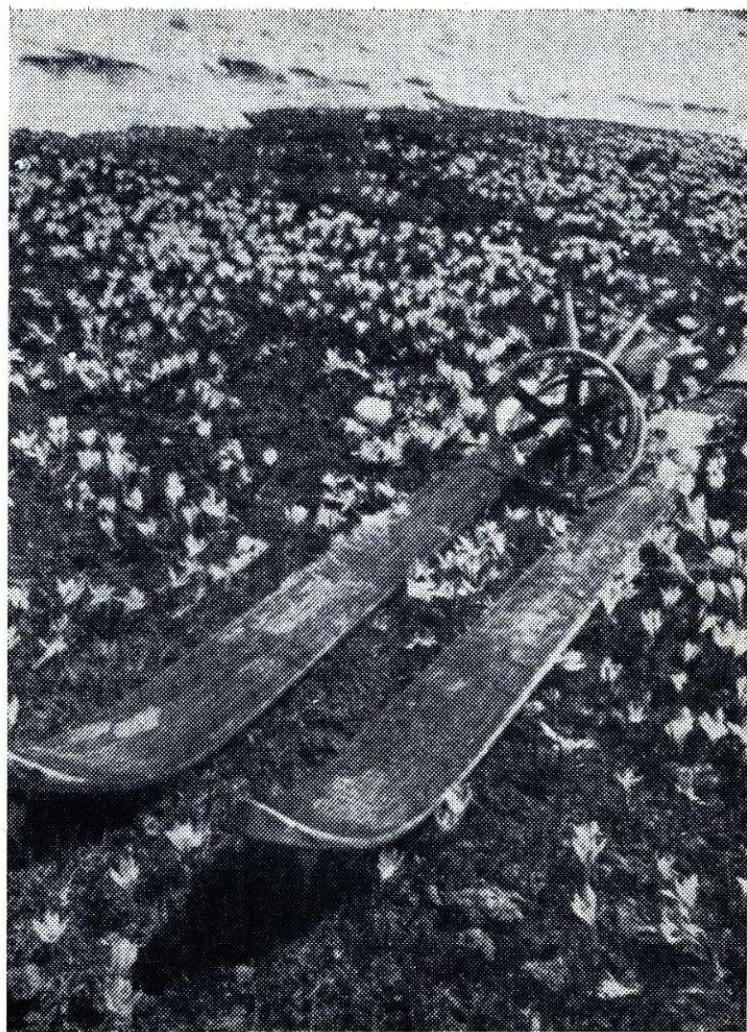
Pomlad je poljubila planinski svet

Kljub temu, da nam je zima pričarala vso lepoto ledenih rož, prekrasnega ivja, da so se bogati snežni kristali lesketali v mavričnih barvah v bogati sončni luči in je bilo na sankáških progah veliko pristrčne radosti, da smo se tekom vse zime navduševali nad uspehi in prepričljivimi zmagami naših hokejistov, so naši pogledi čestokrat pohiteli v veličastni zasneženi planinski svet, kjer so naši smučarji vozili mojstrske loke in se spuščali v drznih smukih, da so se za njimi risale snežne zastave, kljub vsej tej razkošni zimski radosti smo komaj pričakovali toplega in blagodejnega sonca, ki je s svojimi žarki poklicalo vse živo k novi rasti.

Radostno smo pozdravili nabreklo popje rož sneženk, ključavnic in bedenk, ki so pokukale izpod umazanih zaplat kopnečega snega; kako toplo in navdušeno smo pozdravili rumene trobentice, modri jeternik, beli teloh in žvonce, ki nam naznanjajo prihod pomladi. Tudi v nas se je budila pomlad in nas vabila v prebujajočo naravo. Smučarji, planinci in alpinisti so se vračali z gora vedrega obraza, s pesmijo na ustih, od sonca ožarjeni in okrašeni s prvim pisanim pomladnim cvetjem. Radostna pesem je bila njihova govorica, z vriski so naznanjali veliko voljo do življenja.

Ves planinski svet se je kopal v morju bogate sončne luči, izven našega zakajenega in zaprašenega kovinarskega mesta je vse dišalo po preorani zemlji, pomlad je pozvala z vsemi zvonovi pesem hvalnico k vstajenju in novi rasti, vse povsodi smo srečavali praznično razpoloženje in blagodejen in tako potreben in zaželen mir. Neučakane korake smo usmerili ob žuborečih potočkih, ki so radostno peli svojo pesem, prek cvetočih travnikov in pisanih gozdov goram nasproti. Prav in zaželeno bi bilo, da bi nas bilo v tej pisani reki ljubiteljev gora še mnogo več, starih in mladih obojega spola iz kovinarskega mesta. Vse nas je na poti radostno pozdravljalo, vse nam je nudilo radodarno in gostoljubno roko. Hodili smo po pisanih preprogah cvetja, skalni vršci so se risali na obzorjih v vsej lepoti in edinstveni veličini. Kdorkoli bo le enkrat doživel to vzvišeno lepoto našega planinskega sveta, jo bo vzljubil in bo prihajal v gore še in še in vabil s seboj svoje najboljše prijatelje in znance, ki jim hoče podariti veliko radost in lepoto.

Naš delovni človek, ki vlaga v svoje delo toliko dobre volje in visoke socialistične zavesti ter strokovne zmogljivosti, čuti veliko življenjsko potrebo, da se po svojem napornem, nevarnem in odgovornem delu v prirodi razvedri, spočije in navžije novih moči za izvrševanje novih velikih nalog. V še mnogo večji želji, potrebi in ljubezni do spoznavanja lepote in veličine našega planinskega sveta

Zima se poslavlja, v naše kraje pa prihaja cvetoča pomlad

pa živi naša delavska mladina, kateri moramo ustvariti najboljše pogoje za plemenito in borbeno udejstvovanje v planinskem svetu. Mladino moramo obvarovati pred vsemi kvarnimi vplivi ulice, pijače in brezdelja, z najboljšimi napotili jo moramo usmeriti v planinski svet, ustvariti ji moramo najboljše pogoje za planinstvo, taborjenje, plezanje in alpinizem. Zavedati se moramo, da je priroda naša najboljša učiteljica, ki ne nudi in ne daje ničesar zastonj, temveč zahteva celega človeka z resničnim navdušenjem in veliko ljubeznijo. Skromnim in vztrajnim nudi narava vse svoje neizčrpno bogastvo.

Naša planinska društva, društva prijateljev mladine in taborniške organizacije morajo z najboljšimi napotili usmeriti v planinski svet našo delavsko mladino. Predavanja, tečaji, smučarske šole, taborjenja, plezalne šole, množični izleti so uspešne oblike pravilne in načrtne vzgoje mladine.

Naloga nas vseh pa je, da pripravimo bivanje v gorah vsakomur varno in prijetno, zato moramo obiskovalce in ljubitelje planinskega sveta oborožiti z znanjem, s katerim se bodo uspešno borili proti sto in sto nevarnostim gora. V gorah moramo vzgojiti plemenitega in socialističnega človeka, ki bo visoko cenil planinsko tovarištvo, človeka, ki v gorah ne bo pijančeval, prožil kamenja, z vpitjem plašil divjadi in brezsrčno uničeval planinskega cvetja, ki bo vzdrževal red in čistočo v in okoli planinskih postojank in bo znal ceniti in čuvati planinske objekte, ki so jih zgradili požrtvovalni gorniki. Sedaj je v planinah najlepše, zato stopimo tudi mi na planinsko pot, preko belih cvetočih poljan pohodimo višje in vedno višje do ponosnih skalnih vršcev, izmed katerih je Triglav najvišji. Letos poteče 180 let, odkar so se »štirje srčni možje prvič povzpeli na teme očakov Kranjskih sivga poglavarja, odkar stoji svet«, za to častitljivo obletnico ga obiščimo tudi mi.

-čič

Ali poznáš

taborniško organizacijo

Ta naslov sem namenil svojemu članku predvsem zato, da bi seznanil slehernega bralca „Železarja“ z delom in nalogami taborniške organizacije na Jesenicah. Prav bi bilo, da najprej pogledamo, kako se je v našem železarskem kraju ta organizacija razvijala od prvih povojnih let do danes. Prvi, ki se je zanimal za taborništvo med Jeseničani, je bil tov. Culjkar France, ki je s svojimi sodelavci postavil temelje, iz katerih je vedno bolj rasel taborniški duh in se raztezal med mladino. Težko je bilo začeti, saj so morali nabaviti vse potrebno za taborništvo. Ker pa so organizatorji imeli veliko voljo in vztrajnost do dela, po drugi strani pa jim je Železarna priskočila na pomoč s finančnimi sredstvi, je organizacija kmalu začela dosegati svoje prve uspehe. Tako se je ustanovil na Jesenicah taborniški rod, ki se še danes v ponos Železarne imenuje „Rod jeklarjev“. Rod se je potem razdelil na manjše enote, ki jih imenujemo družine. Tako je sedaj jeseniški taborniški rod sestavljen iz petih družin: na Javorniku, v središču Jesenic, na Plavžu in v internatu MIŠ, v zadnjem času pa se je zaradi izrednega zanimanja mladine izven Jesenic ustanovila taborniška družina tudi na Blejski Dobravi. Vsaka družina ima svojo sobo, v kateri se vsak teden zbirajo člani in tako izvršujejo taborniške naloge, ki jih sprejemajo s seš same uprave. Vsako leto morajo vse družine izvršiti letni občni zbor, na katerem pregledajo celotno delo. Na podlagi

teh zborov skličejo letni občni zbor rodu. Na rodovnem zboru se izvoli rodova uprava, starosta, načelnik, tajnik itd. Ta uprava se sestaja vsak teden in rešuje trenutne probleme taborniške organizacije in daje navodila svojim manjšim enotam — družinam.

Najlepše za tabornike pa so številni izleti in taborjenja. V letnem času postavimo svoje platnene hišice, pod katerimi naši člani preživljajo lepe urice. Rodova uprava je organizirala šest taborjenj v najlepših predelih naše domovine.

Kakor vsaka organizacija, želimo tudi taborniki, da bi se v naše vrste vključilo veliko število mladine. Naloga tabornikov je, da propagiramo in s tem širimo taborniške ideje po šolah in drugih ustanovah, skratka povsod, kjer se zbirajo mladi ljudje.

Jože Vindišar

Kino predstave tudi v Javorniskem rovtu

Menda ni gorenjskega partizana, ki ne bi poznal partizanske vasi Javorniški rovt. Malo je vasi pri nas na Gorenjskem, kjer bi se prebivalci lahko tako pohvalili z aktivnim sodelovanjem v vrstah NOB in z podpiranjem OF kakor prav v oddaljenih Javorniških rovtih. Stari partizani, ki so preganjali okupatorja iz naših krajev in so hodili po Karavankah od Stola do Golice, prav gotovo ne bodo pozabili gostoljubja in pomoči, ki so ga bili deležni skoraj pri vsaki hiši. Javorniški rovt je oddaljen dobro uro hoda od Javornika, zato se dostikrat le težko odločijo za obisk gledališke ali kino predstave na Jesenicah ali na Javorniku, prav posebno še v zimskem času, ko je do kolen snega. Toda kljub oddaljenosti v Javorniskem rovtu le nočejo zaostajati za ostalimi kraji. Že pred drugo svetovno vojno so zgradili osnovno šolo, da šoloobveznim otrokom ni bilo treba hoditi v šolo v oddaljeno Koroško Belo, imajo pa tudi svojo igralsko družino, ki večkrat uprizori primerno odrsko delo. Vse do pred kratkim so pogrešali kinopredstav, zato so se odločili za najemnino kinoprojektorja na ozki trak pri tovarni Iskra v Kranju. Da so v Javorniskem rovtu navsezadnje le dobili kinoprojektor in da bodo odslej imeli kinopredstave, je precejšnja zasluga tov. Franca Konobelja — Slovenka, nosilca Partizanske spomennice 1941, ki ga prebivalci Javorniškega rovtu posebno dobro poznajo iz partizanskih dni. Za to uslugo se mu prebivalci tamošnje vasi lepo zahvaljujejo.

Otvoritveno kinopredstavo so imeli s slovenskim filmom „Kekec“, v bodoče pa bodo imeli redne kinopredstave vsako nedeljo. Ozkotračne filme dobivajo v glavnem od podjetja „Croatia film“ iz Zagreba in pa od Zavoda za šolski in poučni film. Med prebivalstvom vlada veliko zanimanje za kinopredstave, zato se prebivalci zahvaljujejo za pozornost in razumevanje vodstvu tovarne Iskra v Kranju, ki je odstopilo kinoprojektor, in pa množičnim organizacijam v Javorniskem rovtu.

Kličite
telefonsko
številko

213

**OBVESTILO POŽARNE IN REŠEVALNE
SLUŽBE ŽELEZARNE JESENICE:**

Nesreče in požare, ki se pripetijo v naših obratih, je treba iz razumljivih vzrokov takoj javiti. Požare pa često najavljajo tudi novinci in delavci, ki niso vajeni telefonirati, zakaj največ nesreč in požarov je javljenih po telefonu. V primerih, da je izbruhnil večji požar, ali pa se je pripetila težja nezgoda, smo opazili, da je prijaviteljenec razburjen in le z veliko težavo pove, v katerem obratu se je zgodila nesreča.

Večkrat pripravljalec kliče: »Pridite hitro, pri škarjah je stisnilo sodelavca«, ali »Pridite takoj, vžgala se je streha nad pečjo«, »Gori elektr. razdelilec« itd. Pri tem seveda ne pove, v katerem obratu se je to dogodilo, niti ne omeni obsega in nevarnosti požara. Če hočeš takega prijavitelja zadržati pri telefonu in zvedeti od njega to, kar je potrebno, da reševalci vzamejo seboj pravilna sredstva za reševanje ali za gašenje požara, se ponavadi razjezi z vprašanjem: »Zakaj toliko povpraševanja, boš že vse videl, ko boš prišel v obrat!«

Tako javljanje je zelo pomanjkljivo, gasilec-reševalec pa otežkoča hitro in uspešno intervencijo.

Da bi bile prijave nesreč in požarov v bodoče uspešnejše in da bi gasilci-reševalci lahko dospeli na kraj nesreče takoj, brez nepotrebnih izgub časa, prosimo vse člane našega kolektiva, da v takih primerih upoštevajo spodaj navedena navodila:

1. V primeru nesreče ali požara kliči vedno naslednje telefonske številke: V tovarni na Jesenicah na telefonsko št. 212; to je stari gasilski dom v tovarni, kjer so poklicni gasilci-reševalci v stalni službi. Kličesh lahko tudi telefonsko številko 213, to je novi gasilski dom na Senožetih, kjer se po potrebi lahko pokliče tudi rešilni avto. V tovarni na Javorniku so gasilci v stalni službi na telefonski številki 383. Tja se je treba obračati za vse nastale nesreče in požare v tovarni Javornik.

2. Ko javljaš nastalo nesrečo, najprej povej v katerem obratu (oddelku) se je nesreča pripetila. Povej, ali je ponesrečenec pod ruševinami, v vodi, na plinovodu, strehi, ali ga je zajel električni tok itd. — V primeru izbruha požara pa povej, kaj in kje gori, kolikšen je obseg požara, ali gre za električni transformator, vnetljive tekočine, leseno ostrešje itd.

„Name?“ se je Fric začudil.

„Da, na vas!“ je ponovil Luckmann.

Fric je bolščal vanj, kakor da ga ne razume, generalni direktor Luckmann pa je nadaljeval.

„Naš upravni odbor meni, da bi vi lahko mnogo storili v boju proti socialistični nevarnosti... Največ zahajate med ljudi (najbrž je hotel reči: v gostilne) in lahko bi... lahko bi ljudi nagovorili, da bi razbili shod.“

Šele sedaj je Fric spoznal, kaj ima Luckmann za bregom.

Ne. Ne! Tega ne bo storil.

Hotel je ugovarjati. Saj se je z delavci le redkokdaj družil. Največkrat je bil sam. V delavsko družbo je sedel le, če so bili pijani in se marsikdaj skupno z njimi na njihov račun napil... Da pa bi jih nagovarjal, naj razbijejo Trojarjev shod, tega ne bi zmoget, četudi bi hotel. To je že politika, je pomislil. Z njo se ne bo ukvarjal.

Že je zganil ustnice, da bi povedal, kar je mislil. Luckmannov pogled pa ga je prikoval na stol in mu vzel vsako besedo.

„Mislim, da boste ta posel z lahkoto opravili,“ je govoril Luckmann in drobil Fričevo voljo, če jo je sploh kaj imel. „Dali vam bomo denar. Opili boste ljudi — če delavce lahko tako imenujem! — in Kranjci bodo napravili za vino, kar boste hoteli... In še sami se boste zabavali poleg. Zavidam vas za ta užitek! Če bi ne bil generalni direktor, bi se lotil te naloge...“

Frica je dušilo. Kljub temu, da ga je šampanjec že trgal iz stvarnosti, se mu je zadeva, v katero ga je silil Luckmann, zdela podla. A razmišljati ni utegnil. Luckmann mu je že odšteval denar. Bilo ga je toliko, da bi lahko opil nekaj sto ljudi.

„In če boste zadevo dobro opravili,“ je nadaljeval Luckmann, „— upravni odbor je o tem že sklepal — vam bomo povišali mesečno plačo za tri goldinarje.“

Fric komaj da je to slišal. Neko ogabno neugodje se ga je lotevalo. Najraje bi odrinil denar, ki je ležal pred njim, a na Luckmannov ukaz ga je začel zlagati v listnico.

„Torej se strinjate?“ je rekel Luckmann.

Nekam zmedeno je pritrdil.

„V redu! Zdaj lahko greste, in dobro opravite!“

Še danes ne ve, kako je takrat odšel iz direktorjeve pisarne in se je znašel na cesti. Kakor hipnotiziran je hodil od gostilne do gostilne in kmalu imel čredo „prijateljev“. Vsi so bili tako prijazni

in dobri z njim, mu nazdravljali z zdravici kakor gostje prideljem velikih poedin in govorili o njem s tolikšnim spoštovanjem, kakršnega ni bil še nikoli deležen. Življenje se mu je zazdelo nenkrat lepo. Govoril je pijani družini.

„Ali ni lepo na svetu, prijatelji?“

„Lepo, lepo“, je pritrjevala družina.

„Lepo, kakor da ni ne Luckmanna, ne Trappna, ne priganjačev,“ je nadaljeval Fric. Pozabil je, kdo in zakaj ga je poslal med ljudi. Ko je govoril čez Luckmanna in Trappna, so mu pritrjevali le najbolj pijani, drugi pa so previdno molčali. Fric Rouard je bil vendar uradnik Kranjske industrijske družbe in bi jih utegnil skušati. A jih ni. Zabavljaj je čez Luckmanna in Trappna, ker ga je k temu gnala podzavestna bolečina. Rad bi se izkričal. Ko je pijani družini pripovedoval, da tadva razbojnika živita na njihov račun, je rekel nekdo:

„Saj gospod govori kakor Trojar.“

„Trojar?“ je zavpil. „O ne, moji dragi! Luckann in Trappen in Trojar so naši sovražniki. Trojar največji! On je sam bogsigarvaruj. On je socialist... Porušil bi krčme in cerkve, pobil farje in krčmarje, vse, ki nam nudijo duhovno tolažbo.“

„E, gospod! Trojar še ni nobenega ubil,“ je nekdo ugovarjal.

„Kaj ti veš, prijatelj,“ je vzkliknil Fric, ki ga je ugovor razjezil. „Ko bi se ti samo sanjalo, kaj so socialisti uganjali v Parizu, bi videl v Trojarju ubijalca.“

„Res je“, je rekel nekdo drug. „Gospod so v nedeljo pridigali o pariški prekuciji. Svarili so nas pred socialisti. Pogubili bi radi naše duše!“

Te besede so na pijano družino učinkovale. Za hip so vsi utihnili. V njih so oživele župnikove besede, grozoviti prizori, s katerimi je jeseniški dušni pastir opisoval početje pariških komunardov. Spomnil jih je, da so tem morilcem duhovnikov in požigalcev cerkva podobni tudi nekateri na Jesenicah. Ne bo jih imenoval, je rekel. Poznamo jih vsi. O tej pridigi so sedaj govorili in Trojar je v njihovih očeh izgubljal človeško podobo.

„Satan je v njem. Satan!“ so govorili.

Vsivprek so udrihali čezenj in čez tiste, ki so se s tem krojačem družili. Le redki, ki so mislili drugače in ki jih Rouardovo vino ni kupilo, so neopaženo zapustili družbo in se umaknili iz gostilne. Umaknili so se, ker si niso upali Trojarja braniti. Sklenili so, da se Trojarjevega shoda ne bodo udeležili, čeprav so se ga prej mislili. Slutili so, da se bo shod pri Ferjanu spremenil v velik pretep.

Fric Rouard se takrat ni zavedal, da je postal glavni hujskač proti delavskemu shodu, ki ga je sklical krojač Trojar in na katerem bi moral govoriti kot glavni govornik neki Mihevc iz Ljubljane. Bolj so se tega zavedali pijani delavci, ki jih je v sovraštvu do Trojarja podžgala nedeljska župnikova pridiga. Rouarda so poslušali bolj zaradi denarja, ki ga je imel in s katerim jih je napajal. Zato so hodili z njim od gostilne do gostilne, ubrali vse od Kovača do Klinarja na Plavžu, le Ferjanove so se ognili... Povsod so se dogajali podobni prizori kakor v prvi gostilni. Njihovo hujskanje je padlo na plodna tla in kmalu je bilo ozračje jeseniške doline nabito s sovraštvom do Trojarja in njegovih somišljenikov. Topa neumna množica v pijanosti niti v treznosti ni znala misliti s svojo glavo. Zanje so mislili drugi. Tisti, ki so ji rezali kruh, in župnik, ki je bdel nad neumno čredo, ji vsako nedeljo vtepal poslušnost z besedami in skrbel zato, da je gladna čreda ostala pohlevna in ji ni niti na misel prišlo, da bi se dalo izkopati iz revščine in drugače živeti. Le redki, silno redki so bili, ki so se s svojim spoznanjem dvignili nad topost množice. A te je gospod župnik imenoval v pridigah s svetopisemskim izrazom: garjave ovce...

Če gasilec-reševalec ne pride na mesto nesreče s pravilno opremo in sredstvi, ne more takoj uspešno poseči v akcijo. Od tega časa pa je lahko odvisno življenje ponesrečenca, ravno tako pa razširitev požara.

Če boste upoštevali gornja navodila, boste mnogo koristili sebi, sodelavcem in skupnosti.

Na pomoč!

Jesenice, 21. III. 1958.

PEPE GOFLJA IMA BESEDO

Pa »Srečno« vsem skupaj!

In polno merico veselja ob našem prazniku.

Letošnjega prvega maja dež ne bo zmotil, saj bomo praznovali kar doma, v dolini in pod streho. Sicer je za vsak slučaj bolje, če zakličemo: »Dežja in pokvarjenih klobas rešite nas!«

Letos bo mnogo lepše, ko ne bo na izletih nič več limuzin z dolgimi »gajžlami«, marveč jo bomo mahnili vsi kar lepo peš in z vlakom. Nič več »službenih« prvomajskih voženj! Sicer vam bom pa po prvem maju povedal, če bo res tako!

Da se le ne bi to varčevanje razpaslo tudi po kantinah in menzah! Saj v menzah ni treba drugega, kot vilicam in nožu dodati še povečevalno steklo za pečenko, pa smo kompletni in do zob oboroženi za jedačo. Pri krožnikih bi pa lahko začeli varčevati. Nerodne in velike krožnike bi lahko zamenjali za tiste podstavke od skodelic, krožnike prodali in z izkupičkom kupili nekaj izvodov vodnikovih »Kuharskih bukev«, iz leta 1799, da bi tako modernizirali jedilne liste! Ko sem že ravno pri menzah, naj izrazim hudo tegobo nad tem, da natakariče nimajo treh rok: eno za trebljenje nosu, drugo za pobiranje čikov in drobtin z mize, tretjo pa za serviranje. Roka je vendar važnejša od vilic, kajti tista na Straži deli meso kar s prsti. Hrana je pa zelo izdatna, saj se krožnika običajno drži še stara »košta«. Živela mešana hrana! »Straža« je sploh »nobel«. Tam prav gotovo pridejo kar tri kopalnice na enega stanovalca, da rjuh sploh ni treba prej menjati kot na dva meseca. Ko bi nabavili črne rjuhe, bi jim jih sploh ne bi bilo treba menjati. Ko smo že ravno pri menzah in tik pred alpinistično sezono, vam svetujem, da greste po sendvič in čaj raje na Kredarico kot pa v »kazino«, kajti so zgoraj pod vršaci dosti cenejše take dobrote kot v dolini. — V Kazino na vrh pa hodite previdno, da ne bodo vas prijeli, da ste izmaknili kako kroglo za biljard. O, to so hude reči, še hujše kot tiste umetniške packe na novo pobeljenih stenah! Nima vsak toli-

ko denarja, da bi si dal svoje stanovanje od samega Picassa tako umetelno poslikati!

V tovarni pa je razen tega, da so na tajništvu predstavili mize tako kot za priče na sodnji, novo to, da tisto ni bil prvi april, da so v mehanični skrili uro, temveč jo je nek dolgoprstnež zares »skril«. Nek podoben nepridiprav si je nemara hotel kuverto »pocinkati« in si je zato izposodil v skladišču kar preko sto kil cinka. Pa se mu utegne zavoljo cinkarije pravi ričet skuhat! V telefonski centrali je tudi pravi semenj! Ob sobotah in ponedeljkih namreč! Takole nekako se sliši iz slušalk: »Oh, dragec, kam ča bi šla zvečer?«, »Ti, dej no zrihtej dve karti za kino, pa mulca pošl pone!«, »Hrduš, me matra, kam b' se djau!« ... »Madonca, smo ga s'noč krivill!«, »A greš na en kofe?« in tako naprej in naprej. Noben statistik še ni iztuhtal, kako je v teh dneh s produkcijo. Ja, pa to so hude reči, ki ni, da bi se zavoljo njih po kostanj v žerjavico podajal. To vedo samo telefonisti, pa še oni morajo to privatno kramljanje dati prvega v kuverto. Za okras! In premijo!

Razen tega, da so nekoga peljali na Studenec, ker je hotel patentirati radirko za »puf« brisat in je navadne radioaparate za UKW »preflodral«, ni kdovekaj novega. Da so železničarji »Tri vaške svetnike« za svoj praznik pogreli, je že samo po sebi smešno. Novo je tudi to, da grem letos na morje šele koncem oktobra, ker se mi zdi, da bo takrat vendar kaj sonca. Sicer je pa še vse v rokah žene Raglje, kajti vse kaže, da bova kmalu vzela posojilo za nakup male Gofljice.

Pa za to rajšo dovolj, le še kratek navet (na uho, da me komunala ne sliši), da hodite po luknjah pred postajo kar se da previdno, naj raje kak tujec - turist vanjo trešči. Tako si bo vsaj zapomnil, kje so Jesenice.

In še to: če koga poznate, ki bi zamenjal moja sončna očala za kolikor toliko ohranjeno marelo, mi to sporočite.

Naj neham, če ne bo preveč davka na honorar! Pa »Srečno«!

Pepe Goflja l. r.

Pri izpitu za kvalifikacijo.

Oča, al' gre 5 v 5?

— Ja, koko pa da neb' švo. Komot gre!

Kaj pa 6 v 5?

— Viš ga hudiča, tole bo pa bl težk švo. Ja, pa gre glih toko, sam bl na tesn.

Kako očistimo masten madež s kravate?

Namočimo jo v nerazredčeno žvepleno kislino. Po nekaj minutah madež popolnoma izgine, — ampak kravata tudi!

Bilo je že pozno ponoči, ko sta dva najbolj zvesta pijanca spremila Frica Rouarda do graščine in ga spravila z muko na graščinski hlev.

„Tu imata, ker sta me pripeljala,“ je rekel hripavo in jima vrgel denar, kar ga mu je ostalo. Bilo ga je še mnogo in pijanca sta potem razširjala vest po Jesenicah, kako bogat je še vedno Fric Rouard in da ima prav gotovo skritih še mnogo zlatnikov, čeprav ga imajo ljudje za propadlega bogataševga sinu in pijanca.

In tako, kakor sta govorila tadva delavca, so tisto noč govorili skoro po vseh savskih in jeseniških hišah. Žene niso zmerjale mož, ko so prihajali domov okajeni. Če so že začele s svojo nelepo navado, so utihnile, brž ko so zvedle, kaj jim je govoril Fric Rouard. Njegov ugled je narasel. Nič več ga niso imenovali za propadlega človeka in pijanca.

Rouard je o nenavadnem in nerazumljivem porastu svojega ugleda zvedel šele naslednji dan. Še naprespánega in še vedno omotičnega od prekomernega pitja so prebudili nedeljski zvonovi. Vstal je in se slabo očistil sena, nato pa je zavil v kantino na zajtrk. Njegovi včerajšnji prijatelji, ki so z ženami in otroki hiteli v cerkev, so ga srečavali in pozdravljali. To se mu je zdelo nekam čudno in zaman je razmišljal, s čim se je naenkrat prikupil ljudem.

— Vrag si ga vedi, si je rekel in zamahnil z roko, kakor da bi mu bilo vseeno, ali ga ljudje spoštujejo ali ne. Kljub navidezni brezbržnosti pa mu je to godilo skoro toliko, kakor če bi mu vrnil nekdanje očetovo premoženje.

— Menda ni bilo človeka, ki bi me ne pozdravil — je razmišljal.

Da bi še enkrat okusil slast biti spoštovan, je sklenil, da gre k maši. Tam so ljudje, je mislil.

In je šel...

Ljudje... ljudje... — je pelo v njem. Ob tej besedi je začutil ljubezen do tistih, ki jih je vselej imel za topo in neumno množico, med katero je prišteval tudi svoje gospodarje. Do tega kot reven pisar Kranjske industrijske družbe ne bi smel imeti pravice, toda osamljenost ga je napravila, da je sovražil ljudi. To sovraštvo pa ni imelo globokih korenin, bilo je samo sredstvo proti lastnemu občutju, da je manj kakor drugi in da se ga zato ljudje izogibajo. Zato je izginilo takoj, čim so ljudje spremenili svoj hladni in brezbržni odnos do njega.

Župnik je pravkar stopil pred oltar, ko se je Fric pridrenjal na kor. Župnikovi koraki so bojevito odmevali po cerkvi in prevpili harmonij. Bili so glasni, da bi prevpili tudi orgle, če bi jih cerkev imela. Imela pa jih ni niti farna, kaj šele podružnica na Savi. Cerkvenci moške so za orgle že celo večnost pobirali denar, a ga ni bilo nikoli dovolj, dasi farani niso bili skopi. Kdaj ga bo dovolj, ni vprašal nihče v veliko zadovoljstvo cerkvenih mož.

Fric je v cerkev le redkokdaj zašel. Tudi tisto septembrsko nedeljo ni nameraval, da ga niso zvabili ljudje, ki so ga ono jutro tako prijazno in s spoštovanjem pozdravljali. Kljub temu, da mu je v glavi še vedno šumelo, je hotel napraviti resen in svečan obraz ter upiral oči k oltarju, kjer se je župnik v velikih zamahih trkal na prsa, kakor da bi ubiral nečeden mrčes.

„Mea culpa!“

„Mea culpa!“

„Mea maxima culpa!“

Župnik je molil Confiteor tako naglas, da je prevpil pevce. Tako glasne maše Fric še ni slišal. Ni vedel, da je tiste, ki so čutili

njegovo oziroma Luckmannovo vino še od včeraj, zanosni župnikov glas vzpodbujal k bojevitosti. Zasrbeli so jih prsti kakor tik pred gostilniškim pretepom.

„Oremus!“ je molil župnik glasno, kakor da bi kdo njegove latinske besede razumel in končal molitev s trdim poudarkom: „... Per Christum dominum nostrum!“

„Amen“, sta odgovorila strežnika.

Z bojevitim glasom je klical župnik: „Kyrie eleison!“ in nato skoro zapel glorio, dasi ni bila peta maša.

Tisti, ki so sedeli in klečali, so vstali. Župnik je bral Matejev evangelij glasno, kakor da bi se pripravljaj na še glasnejšo pridigo, bolj bojevito kakor prejšnjo nedeljo.

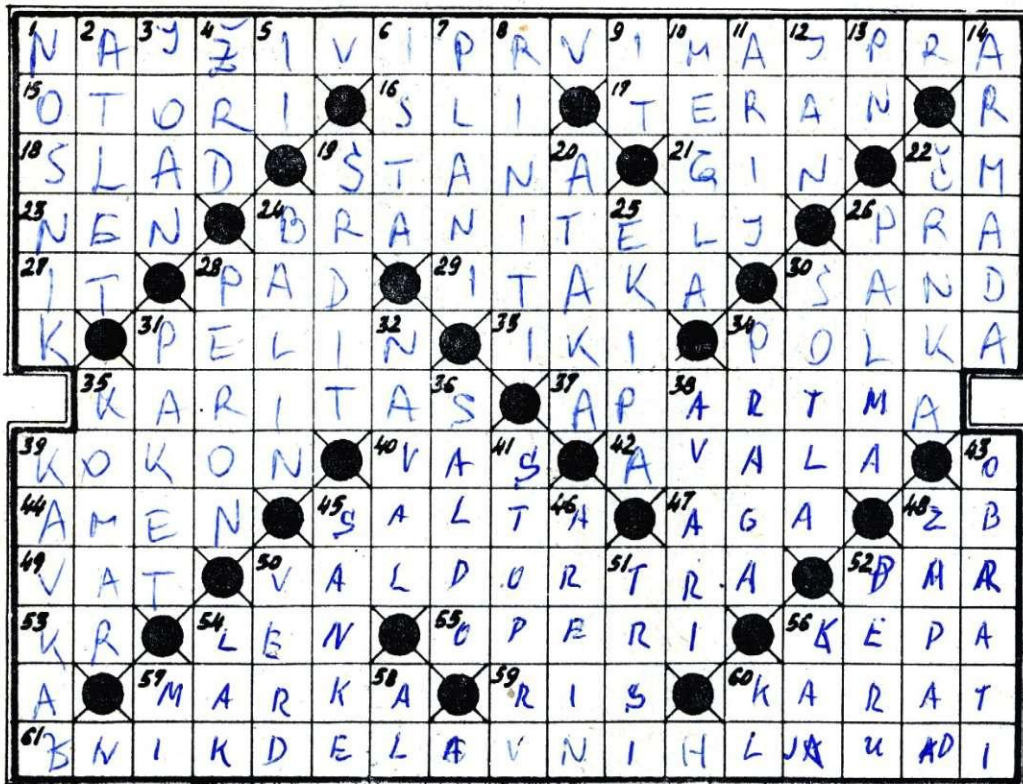
„... Ecce ego mitto angelum meum ante faciem toam, qui praeparabit viam tuam ante te,“ je končal župnik.

„Laus tibi, Christe!“ sta odgovorila strežnika, nato pa je vsa trojica v cerkvenih oblačilih odšla v zakristijo. Zvonec je pripravil vernike k pozornosti in župnik se je povzpел na prižnico. Odmolil je molitev in prebral evangelij, nato pa z ostrim pogledom preletel množico.

„Bratje v Kristusu in moji sobojevniki za Kristusa in njegovo sveto cerkev!“ je začel in se z rokami naslonil ob prižnico, da so zaškrpale deske prod žametno oblogo.

„Satan seje svojo pšenico in seje jo tudi v naši dolini, na njivi, ki jo je zaupal meni gospod,“ je govoril in ponovil nekaj misli iz svoje zadnje pridige, orisal še enkrat tiste francoske brezbožnike, ki so se drznili upreti se sveti cerkvi in svojemu vladarju. Gospod neba in zemlje pa je dal svojim moč in premagali so ničvredne upornike in brezbožnike, ki so pobili tiste, ki so jim milostno rezali kruh. Propadli so uporniki, hlapci satanovi.

KRIŽANKA „PRVI MAJ“

Križanka

Prvi maj

Vodoravno: 1. in 61. prvomajsko voščilo; 15. zareze na dogah pri sodu; 16. kurirji, poslanci; 17. primorsko vino; 18. slađek okus; 19. priimek prejšnjega obratovodje Šamotarne; 21. ameriška žgana alkoholna pijača, ki pri nas ni preveč priljubljena; 22. začetnici priimka in imena znanega slovenskega filologa, Prešernovega prijatelja, ki je utonil pri kopanju na Savi; 23. reka v Angliji; 24. kdor nekaj štiti ali brani; 26. besedica, ki označuje visoko starost; 27. začetnici slovenskega pisatelja (Visoška kronika); 28. reka v Italiji; 29. Odisejeva domovina; 30. priimek francoske pisateljice, prijateljice Chopina; 31. zelo grenka rastlina; 33. okrajšan naziv mariborske tovarne; 34. naš narodni ples; 35. predvojna zavarovalna družba; 37. stanovanje z več sobami; 39. sviloprejkina zapredek; 40. naselje; 42. hrib pri Beogradu; 44. hebrejsko: tako bodi; 45. telovadni skok; 47. turški velikaš; 48. kratica za »Zveza borcev«; 49. električna merska enota (fonetično); 50. znan letoviščarski kraj blizu Kopra; 52. dvojica; 53. začetnici priimka in imena znanega bakteriologa, ki je odkril povzročitelja tuberkuloze; 54. nedelaven, malomaren; 55. veliko glasbeno delo s petjem (dvojina); 56. vrh v Karavankah; 57. evropska denarna enota; 59. divja žival iz rodu mačk; 60. utežna enota za drage kamne; 61. glej 1.

Navpično: 1. nazal; 2. športnik; 3. ime ameriške filmske igralka Crawford; 4. dolga palica, s katero se poveže seno na visoko naloženem vozu; 5. enaka samoglasnika; 6. prav ta, enaka; 7. načrti za bodoče delo; 8. potiskati; 9. začetnici hrvaškega skladatelja (Mala Floramye); 10. pogost vremenski pojav v kotlinah; 11. ustanovitelj »arijske« verske ločine; 12. češko moško ime (Hus); 13. pisemska kratica; 14. oborožena sila neke države; 19. jezen, razsrjen; 20. napad, naskok; 22. zamorka; 24. najmanjša krogla pri balinanju; 25. moštvo, posadka, skupina; 26. južno drevo; 28. del kolodvora; 30. reka na Hrvaškem; 31. omot, zavoj; 32. ataka, napad; 34. glavno mesto slovan. države; 35. nadležna žuželka; 36. prebitek, ostanek v računovodstvu; 38. Obri; 39. gorovje v Sovjetski zvezi, med Črnim morjem in Kaspijskim jezerom (najvišji vrh — Elbrus); 41. šele — manj znani prislov; 43. sestavni deli naše Železarne so posamezni 45. zimski športni rekvizit, ki se pri nas mnogo uporablja; 46. sestavina mastnih olj; 48. zahod; 50. postaja na progi Ljubljana—Postojna; 51. vinska trta (množina); 52. država v Južni Ameriki; 54. loščilo; 56. vprašalnica; 57. osebni zaimek; 58. znak za aluminij; 60. sosedna soglasnika v abecedi.

(Reno)

Pošolsko izobraževanje

Izobraževanje odraslih mora postati sestavni del naših naporov, ki jih vlagamo v razvoj naše industrije in kmetijstva, v razvoj delavskega ter družbenega upravljanja in se ne sme razlikovati od ostalih družbenih ciljev. Pošolsko izobraževanje in pridobivanje višjih kvalifikacij se tesno povezuje z našim nadaljnjim razvojem in nam narekuje, da se moramo tega vprašanja lotevati še bolj energično in sistematično kot doslej. V družbenem upravljanju se združujeta delo in oblast in če si pri delu v proizvodnji prizadevamo za čim višjo kvalifikacijo in znanje, potem postavljamo prav z isto težnjo tudi zahtevo za delo v organih ljudske oblasti oziroma družbenem upravljanju. Pošolsko izobraževanje je in mora biti trajna pravica našega delovnega ljudstva in trajna dolžnost socialistične družbe, da tako izobraževanje omogoči. S tem namenom je bil oktobra lanskega leta na temeljih izobraževalnega odseka DPD »Svoboda Tone Čufar« Jesenice formiran Center za izobraževanje odraslih pri občinskem svetu Svobod in prosvetnih društev, ki izvaja naslednji program:

1. V sedmih krajih (Jesenice, Javornik - Koroška Bela, Žirovnica, Hrušica, Dovje - Mojstrana, Kranjska gora in Blejska Dobrava) ciklus desetih vzgojnih predavanj pod naslovom »Sola za starše«.

2. Na Jesenicah vsak ponedeljek predavanja iz ciklusa »Vse za vse«.

3. Razni tečaji:

- a) enoletni administrativni - vsakovečerni tečaj;
- b) II. letnik nemščine;
- d) dva letnika stenografije.
- c) trije letniki angleščine;

V letošnjem programu pa so še razni seminarji za šolske odbore, odbornike LO, člane delavskih svetov in upravnih odborov. Poleg navedenega pa že posamezna podjetja v občini želijo, da jim center organizira tečaje za pridobivanje kvalifikacij. Vse to praktično narekuje, naj bi center v bodoče postal zavod s samostojnim financiranjem pri ObLO, nadalje, da je tak center prepotraben tudi Železarni in končno, utrjevati tri smeri v izobraževanju odraslih in pri tem uporabljati tudi obstoječe redno šolstvo.

Dosedanje izkušnje upoštevajo v prvi vrsti tri smeri izobraževanja odraslih in sicer:

A. Družbeno-ekonomsko vzgojo, ki je neobhoden sestavni del splošne kulture delovnega človeka in jo narekuje sama družbena ureditev. Pri tem izobraževanju se mora zajemati vse prebivalstvo in ne samo upravljavce. Za solidno družbeno-ekonomsko vzgojo je potrebna kombinacija teorije in praktičnih znanj, to se pravi študija abstraktnih ekonomskih fenomenov in istočasno proučevanje ekonomske zakonodaje, praktičnih ekonomskih procesov in problemov. V tem smislu je treba razumeti misel, da mora ekonomska vzgoja skrbeti za širšo splošno kulturo sodobnega človeka, ker ne gre samo za neke dolžene spremembe v formah družbenega sožitja, ampak gre za nastajanje novih, modernih norm, nekega modernega humanizma, ki sloni na praktičnem ekonomskem sožitju družbe, ki ni zasnovana na izkoriščanju človeka po človeku. Občasne oblike ekonomske vzgoje, ki so več ali manj tekoče informacije za razumevanje neposredne akcije, imajo vse politične in družbene organizacije pri nas in bodo to nalogo morale sprejeti in imeti tudi v bodočnosti, le da bo treba preiti na posredovanje kompleksne in si-

stematične ekonomske razgledanosti. To področje ne more v celoti zajeti niti redno šolstvo, niti izobraževalni center, temveč bo moral subjektivni činitelj prevzeti to nalogo z bogatenjem razno - raznih sestankov in oblikami, ki jih že doslej uspešno uporablja.

B. Strokovno izobraževanje proizvajalcev, pridobivanje kvalifikacij in nenehno izpopolnjevanje strokovne izobrazbe z novimi dosežki znanosti, tehnike in organizacije dela. Ta smer izvira iz preobrazbe našega gospodarstva in našega boja za višjo produktivnost dela. To izobraževanje bi moralo biti naslonjeno na redno šolstvo, tako strokovno kot splošno izobraževalno in sicer tako, da bi pri rednem šolstvu odpirali popoldanske in večerne tečaje in seminarje, ki bi lahko imeli razne oblike, vendar pri vseh oblikah mora prevladovati težnja po individualnem, samostojnem študiju in naj bi bile navedene oblike samo pomoč pri študiju. Razumljivo je, da šolanje odraslih ne bi smelo potekati po istih načelih, ki veljajo za učence rednih šol.

C. Kot zadnja smer izobraževanja odraslih pa naj bi imela za cilj izboljšati raven obče izobrazbe pri vseh naših delovnih ljudeh. Ta zahteva izvira iz poznanja in izkustva, da je splošna izobrazba temeljni pogoj za dobre uspehe tudi v družbeno-ekonomski in strokovni vzgoji. Izobraževanje na tem področju naj bi bilo skupek vsega kulturno-prosvetnega dela naših Svobod in prosvetnih društev in institucij. To so razna predavanja, klubi, krožek, razgovori itd. Prav gotovo smo na tem področju na Jesenicah že ustvarili neke pogoje in osnove, nismo pa uspeli še povsem te dejavnosti, ki se razvija na vseh mogočih področjih, koordinirati in jo postaviti na pravo mesto. Z Zavodom za izobraževanje odraslih in perspektivno politiko izobraževanja in s prepotrebnimi profesionalci bo moč popraviti tudi to, ker osnove so, treba jih je le razvijati in krepiti.

-co

Šport

MOŠTVENO ŠAHOVSKO PRVENSTVO ŽELEZARNE JESENICE

Dne 4. aprila 1958 je bilo v sindikalni dvorani pri Jelenu moštveno šahovsko prvenstvo Železarne Jesenice med sindikalnimi pododbori za leto 1958. Prijavilo se je 14 ekip, skupno 70 šahistov. Moštva so bila razdeljena v 4 skupine ter so zmagovalci skupin igrali za plasman od 1. do 4. mesta, drugoplasirani od 5. do 8., tretjeplasirani od 9. do 12. mesta. V finalu je nastopilo samo 11 ekip, ker so 3 ekipe zapustile tekmovanje.

Rezultati predtekmovanj:

A skupina: 1. Glavna pisarna 13 točk, 2. MIŠ II. 12 točk, 3. OTK II. 5 točk, 4. Transportni oddelek 0 točk. — **B skupina:** 1. Energijski oddelek 7 točk, 2. Gradbeni oddelek 4 točke, 3. Javornik III. 4 točke. — **C skupina:** 1. OTK I. 9 točk, 2. Livarna 9 točk, 3. Elektro delav. 8.5 točk, 4. Mehan. delav. 3.5 točk. — **D skupina:** 1. MIŠ I. 7 točk, 2. Jeklarna 5 točk, 3. Žebjarna 3 točke.

Finale: 1. Glavna pisarna (Kočevar, Štrumbl, Z. Zupan, I. Zupan, Z. Slamnik), 2. Metalurška industrijska šola (Šmid, Smrke, K. Beton, Radonič, Spec), 3. Energijski oddelek (ing. Sešek, ing. Sikošek, Špeh, Šorl, Bizjak), 4. OTK I. (Simonovič, Smrke S., ing. Novak, Bernard, Oluški), 5. Jeklarna, 6. Gradbeni oddelek, 7. Livarna, 8. Metalurška industrijska šola II., 9. Mehanična delavnica Jesenice, 10. Žebjarna, 11. Elektrodelavnica Jesenice.

V aprilu je bil pri Jeleni sindikalni šahovski brzoturnir za pokal sindikata Železarne. Nastopilo je 14 ekip, zmagala pa je ekipa glavne pisarne. Drugo mesto je zasedla ekipa MIŠ, tretje mesto ekipa energijskega oddelka, četrto mesto pa OTK.

O. Š.

NOGOMET

Naši nogometaši so pričeli s tekmovanji v LP ligi. Tako so prvo pomladansko tekmo s Slovanom iz Ljubljane izgubili na lastnem igrišču z rezultatom 3:2, dočim so v drugi tekmi proti Rudarju iz Idrije visoko zmagali z rezultatom 7:1. Trenutno so na 4. mestu, vendar imajo pred seboj zelo težke in naporne tekme (v Kranju Triglav, v Ljubljani Krim itd.).

Krivdo za izgubljeno prvo tekmo nosi vratar z obrambo vred. Tako bi morala obramba pri stanju 2:1 za Jesenice trdo držati »bunker« pred golom, ne pa igrati odprto brez vsake efektne poteze. Ko so gostje izenačili na 2:2, je bil to zadnji opomin jeseniški obrambi, da mora brez oklevanja ubraniti vsak poskus napada gostov.

V drugi tekmi so nekoliko bolje zaigrali, vendar je bil tudi nasprotnik slabši.

Iz avtoceste nam pišejo

Pred nekaj dnevi je Uredništvo našega lista prejelo prvo pismo z avtoceste Bratstva in enotnosti Ljubljana—Zagreb. Pismo so nam poslali brigadirji: Krničar Marjan, Ambrožič Janez, Potočnik Vlado in France Babnik. Vsi so člani našega kolektiva. O svojih vtisih z avtoceste pa nam pišejo tole:

Naše naselje leži na slikovitem griču v neposredni bližini vasice Prilepe, ki je oddaljena komaj 300 m od avtoceste. Pokrovitelj naše brigade je Bombažna predilnica v Trziču, imela pa je nalogo, da pripravi stanovanja za brigadirje, ki so na gradbišče prispeli v dneh od 1. do 3. aprila.

Dela pri gradnji naselja ni manjkalo in krepko je bilo treba zavihati rokave, saj smo morali v pičlih 20 dneh zgraditi 8 stanovanjskih barak, kuhinjo, ambulanto itd. Vas Prilepe doslej še ni imela last-

V letošnji sezoni so naši smučarji imeli precej uspeha na raznih tekmovanjih in nastopih. Tako so osvojili 34 prvih, 23 drugih in 18 tretjih mest. Zlasti velja to za naše alpske smučarje. V zadnjem tekmovanju na Krvavcu, kjer je nastopilo 58 tekmovalcev iz cele Slovenije, so se pomerili v vele-slalomu. Člani in mladinci so prevozili 1800 m dolgo progo s 300 m višinske razlike in 38 vratci. Pri članih je zmagal Jeseničan Lakota z rezultatom 1:42.2, drugi je bil ravno tako Jeseničan Klinar s časom 1:44.4, pa tudi tretji je bil Jeseničan Zugovi, 1:46.2. Pri mladincih je ravno tako zmagal Jeseničan Klinar Andrej s časom 1:59.2. Pri članicah je zmagala Kranjčanka Zupančič Slavica, dočim je naša tekmovalka Praček Lojzka zasedla 3. mesto.

Isto nedeljo so se pomerili v Kranjski gori smučarji tekači. Člani so nastopili na progi 15 km, članice na 10 km, mladinci na 5 km. Pri članih je zmagal Kordež (Trzič), drugi je bil Oblak, Jesenice, s časom 47:56, pa tudi četrto mesto je zasedel Jeseničan Preželj s časom 49:55. Pri starejših mladincih je zmagal Kobentar z Jesenic s časom 31:23. Na omenjenem tekmovanju se je hudo ponesrečil znani tekač Seljak.

nega vodovoda, zgraditi pa smo morali poleg tega tudi dovozno pot do naselja.

S 1. aprilom smo začeli delati na trasi. Pohvalimo se lahko, da smo bili pridni in je bila naša brigada že proglašena za udarno. Vsi brigadirji delamo z velikim veseljem, zavedamo pa se tudi, da je treba sprejeto obljubo in obveznost v določenem roku izpolniti.

Veseli nas in mislimo, da se našemu veselju pridružujete tudi vi, saj je tudi naše železarsko podjetje prispevalo svoj delež pri gradnji avtoceste.

Pozdravljamo Vas z brigadirskim pozdravom

»Ho-ruk!«

Brigadirji kranjske udarne brigade:

Krničar Marjan, Ambrožič Janez, Potočnik Vlado, Babnik France

NENAVADEN LOVSKI PLEN

Lovec Marjan Langus je ustrelil dve lisici naenkrat v Triglavskem lovskem revirju

Foto: Jože Prešeren

Vesti

PREKLIC

Preklicujemo veljavnost izgubljenih izkaznic za vstop v železarno, ki se glasijo na naslednja imena:

Jezdič Svetomir, predelovalni obrati, Celič Milivoj, transport, Smolej Franc, martinarna, Andrlič Franc, transport, Radošnovič Vojo, OTK, Dizdaročič Zijad, livarna.

ZAHVALA

Ob izgubi mojega dobrega moža

AMBROŽIČ JANEZA

se iskreno zahvaljujem za prejeto denarno pomoč in venec njegovih sodelavcev iz obrata Plavž.

Ob tej priliki se zahvaljujem tudi primariju dr. Hafnerju in osebju kirurškega oddelka v jeseniški bolnišnici za zdravniško pomoč in nego.

Zalujoča žena Tončka in otroka
Janko in Rozalija

Podpisani Ničman Jožko, strojnik energijskega oddelka pri Železarni Jesenice, se iskreno in toplo zahvaljujem sindikalnemu odboru energijskega oddelka za darilo in Novoletne čestitke, ki sem jih prejel med zdravljenjem v bolnišnici na Jesenicah.

Ničman Jožko,
strojnik — energijski oddelek

ZAHVALA

Ob težki izgubi ljubljene žene

ROZALIJE PRIMOŽIČ

se najiskreneje zahvaljujem primariju v jeseniški bolnici dr. Francu Brandstetterju, dr. Nosetu in strežnemu osebju v jeseniški bolnici za skrb in nego v času njene bolezni.

Prav posebno se zahvaljujem članom PIGO Železarne Jesenice in zlasti še poveljniku tov. Novak Gregorju za pomoč ob dnevih težke izgube. Zahvaljujem se tudi članom Planinskega društva, sosedom, darovalcem vencev in cvetja ter vsem ki so jo v tako lepem številu spremili na njeni zadnji poti v pre-rani grob.

Zalujoči mož: Primožič Franc.

ZAHVALA

Umrta nam je naša draga mama in stara mama

TEREZIJA GORJUP

Ob tej težki izgubi se iskreno zahvaljujemo za vsestransko pomoč organizacijam Zveze borcev in Zveze komunistov Koroška Bela, kakor tudi sostanovalcem. Zahvaljujemo se tudi darovalcem vencev in cvetja in tov. Ivanu Tušarju za poslo-vilne besede ob odprtem grobu. Vsem, ki ste našo drago mamo spremili na njeni zadnji poti še enkrat iskrena hvala.

Zalujoči družini Mirič in Semolič
ter ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob nenadni in tragični izgubi moža in očeta

KARLA ŠTRAVSA

se najtopleje zahvaljujem vsem, ki ste ga tako številno spre-mili na njegovi zadnji poti in mu poklonili mnogo vencev in cvetja.

Posebno zahvalo sem dolžna družinama Pepci Štravs in Pi-pan za njuno gostoljubnost, sodelavcem in obratovodstvu vi-soke peči za izkazano spoštovanje pokojniku in za denarno pomoč. Iskrena hvala tov. Torkarju za poslovilne besede, kakor tudi godbi jeseniške »Svobode«.

Vsem še enkrat najlepša hvala!

Zalujoča žena Tončka, hči Cvetka
ter ostalo sorodstvo.

Pomladnega sonca, žal, ni dočakal naš ljubljeni dedek

JAKOB PLANINŠEK

Za sočutje in spremstvo na poti k zadnjemu počitku smo vsem zelo hvaležni, zlasti pa še godbi in pevcem ter dolgolet-nemu zdravniku dr. Marčiču in dr. Nosetu za nudeno nego in pomoč. Zelo smo hvaležni tudi sodelavcem iz hladne valjarne, ki še po 22 letih niso pozabili svojega prijatelja iz mladih let in so ga z lepim vencem spremili na zadnji poti.

Naj nam bo dedkovo dobro srce za vzgled!

Zalujoča rodbina in sorodstvo

Ob nepričakovani in težki izgubi naše dobre mame

PAVLE STARE

se toplo zahvaljujemo vsem za sočutje, zlasti še sostanovalcem za pomoč, pevcem, godbi, obema govornikoma, dalje organi-zacijama AFŽ in SZDL, vsem darovalcem cvetja in vsem, ki so jo spremili na zadnji poti.

Ob tako strašnem udarcu nam bo vsaka topla beseda v uteho.

Zalujoči mož Jože, hčerka Nada, sin Milan
z družino, brat Albin in ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob težki izgubi ljubljenega moža in skrbnega očeta, sina, brata in svaka

JOŽETA VIDMARJA,

ki nas je zapustil po težki bolezni, se iskreno zahvaljujemo vsem sodelavcem, prijateljem in znancem ter sorodnikom za spremstvo na njegovi zadnji poti. Zahvaljujemo se tudi pev-cem in godbi, prav posebej pa še dr. Brandstetterju ter sestri, ki mu je v zadnjih trenutkih lajšala bolečine, kakor tudi osta-lemu osebju jeseniške bolnišnice. Naša zahvala gre tudi ZK, sindikalni organizaciji, obratovodstvu martinarne in vsem govornikom, ki so se od pokojnika poslovili ob odprtem grobu. Zahvaljujemo se tudi darovalcem vencev in cvetja ter sode-lavcem iz martinarne za zbrano denarno pomoč.

Zalujoči: žena Lucija, sinova Joško in Marjan,
mama, brat Jani z družino, Mici z družino in
ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob težki izgubi dragega moža, očeta, sina, brata in strica

FRANCETA PIBERNIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, zlasti pa njegovim sodelavcem iz obrata Javor-nik I — lahka progga, ki so nam nudili toliko pomoč, dalje družini Mavc za vsestransko in nesebično pomoč za časa bo-lezni in ob dnevih težke izgube. Iskrena hvala za podarjene vence družinama Mavc in Martelak.

Zalujoča žena Marica, hčerka Anica, sin Fran-ci, mama, sestre z družinami in ostalo sorod-stvo.

Železar — Glasilo delovnega kolektiva Železarne Jesenice. April št. 4. Leto VII. Izdaja tovarniški odbor sindikalne podružnice ŽJ. Odgovorni urednik Vovk Živan, Industrijska cesta 6. Ureja uredniški odbor: Dolinar Andrej, Pintar Anton, Saksida Ivan, Budja Milan, Varl Jože, Treven Franc, ing. Marolt Milan, Noč Miro, ing. Sešek Pavle, Tori Ljubo, Žagar Edo, Stare Marjan. Naslov uredništva: Uredništvo »Železarja«, Tehniški muzej Železarne Jesenice, telefon 271. Dopise in fotografije pošljite na naslov uredništva do vsakega 10. v mesecu. Rokopisi se ne vračajo. Tiskala tiskarna »Gorenjski tisk« v Kranju. Klišeje izdelala klišarna »Gorenjskega tiska« v Kranju. — Naslovna in zadnja stran ovitka sta delo akademskega slikarja J. Torkarja. Fotografijo na naslovni strani je izdelal Slavko Smolej.

